

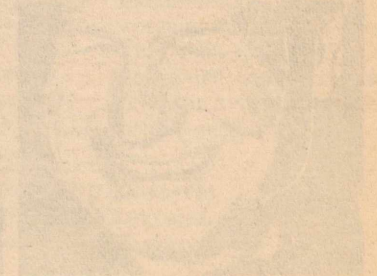
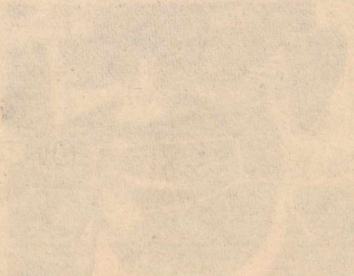
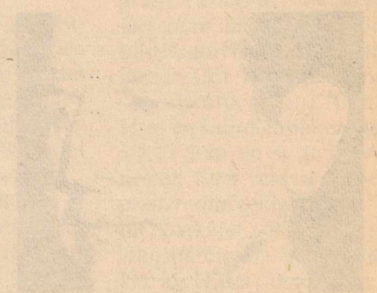
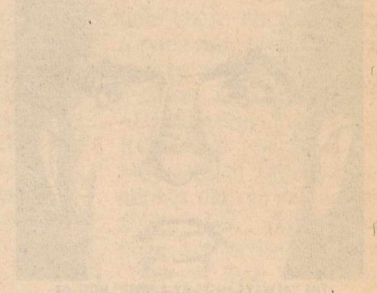
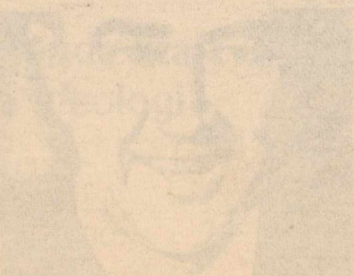
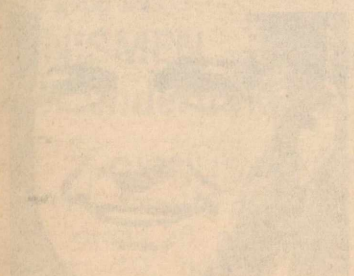
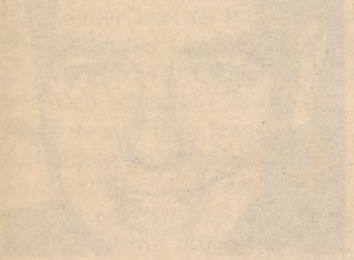
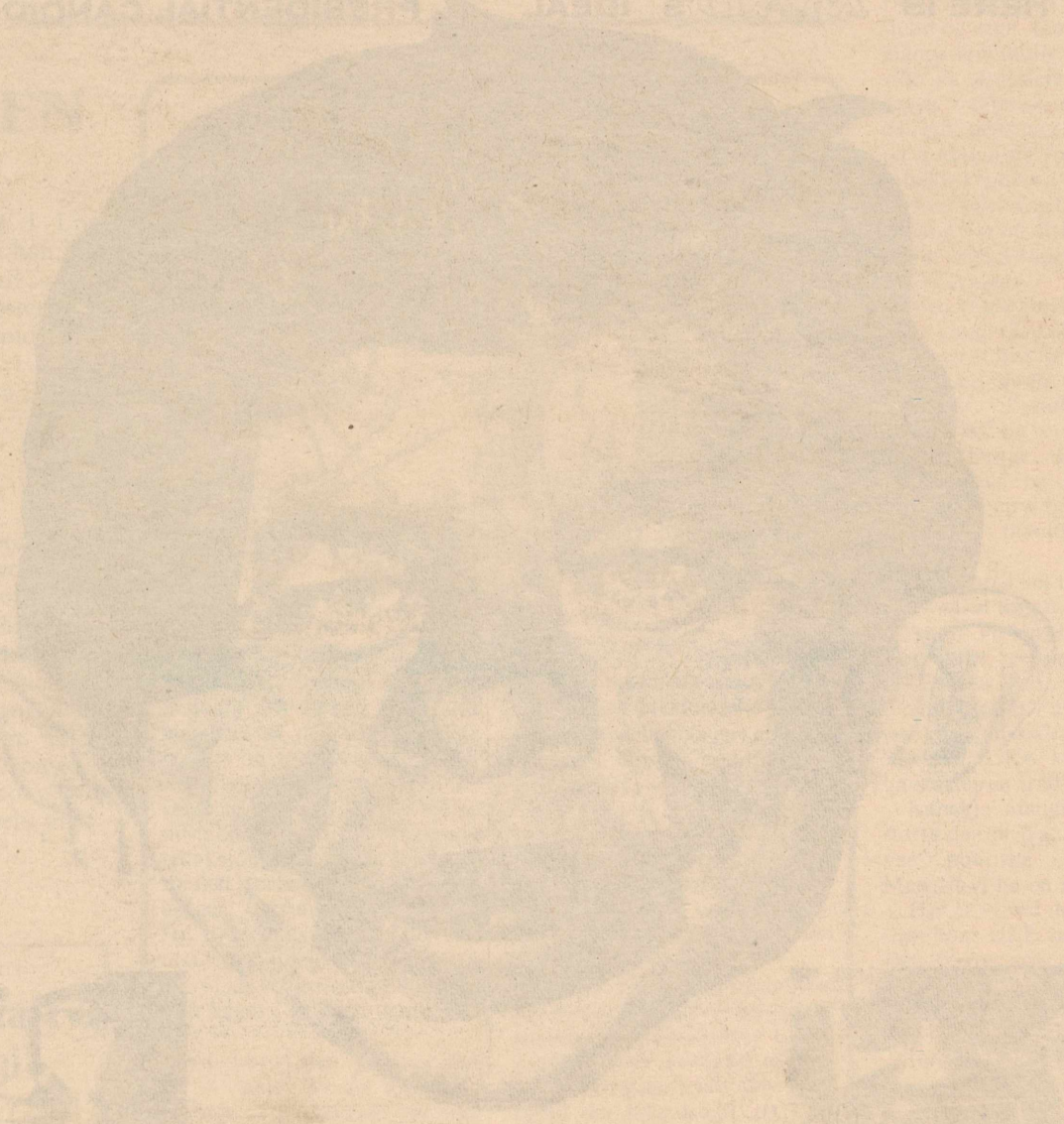
dukkell

TROMSØ - STUDENTENES ORGAN - 8. ÅRGANG - NR. 6.

- NOVEMBER 1983.

UTROPIA

moral

TROMSØ-STUDENTENES ORGAN

8. årgang - Nr. 6 - Nov. 1983

Kristine Østvold
Marit Larsen (ansv.)
Berit A. Hanssen
Bent Are Jensen
Ole Berthelsen
Brit Digre (ansv.)
Kristin Berglid

Adr.: Søndre Tollbugt. 7b, Tromsø
Tlf. 81715

Studentavisa er organ for studentene ved Univ. i Tromsø og kommer ut ca. en gang i måneden. Redaksjonen er valgt på et uavhengig radikalt grunnlag.

Annonsepris: kr. 2,50 pr. spaltemm.
Trykt i 1600 eks.

LEDER - MORAL

Moral er blitt interessant igjen. I løpet av de siste par åra har alle tidsskrift m. respekt for seg selv hatt sine moral-nummer, så Utopia (alltid sist med det siste) ser seg nødt til å følge opp. Av hensyn til troverdigheta.

Når man skal sette seg ned for å skrive om moral er det en bra begynnelse å finne ut hva en sjøl mener om begrepet, tenkte vi. Og omtrent der var det det stoppa opp. Vi begynte med Sundby og overskrifter i Dagbladet og endte med Kant og Wittgenstein og to pluss to pluss to. Nå finner vi ikke ut igjen.

Ei stund vurderte vi å la temasidene stå tomme, med oppfordring til å tenke sjøl (Tegn og Fortell om Moral). Men så var det troverdigheta, igjen.

Vi tror ikke vi har sagt det som er å si om moral. Vi tror ikke engang vi har begynt å nærme oss. Men som en innledning, litt leksikon-service: Iflg. Pax Lex er moral «i vid forstand en betegnelse på alle forestillinger om hva som er riktig og galt, verdifullt og forkastelig i det sosiale livet.» Såpass visste vi fra før. Derimot kjente vi ikke til alle forsøkene på å lage «regler som skiller riktige handlinger fra uriktige». (Maksimere lykken

for flest mulig, Kants kategoriske imperativ osv.)

Om ikke Utopia med sine temasider har klart å maksimere lykken for flest mulig av våre lesere (hvis vi har noen) vil vi i stedet henvise til kryssordet på s. 14, iflg. ukebladene en velprøvet måte å maksimere leserlykke på. Hvis ikke det heller hjelper ser vi oss nødt til å trekke den konklusjon at det er noe fundamentalt umoralsk ved Utopia, og vil derfor vurdere å trekke oss tilbake (to India, for a spot of mediatisation) inntil vi har oppnådd den nødvendige moralske innsikt. Når neste nr. av avisa utkommer er derfor på nuværende tidspunkt et åpent og ubesvart spørsmål. Men under alle omstendigheter er vi avhengig av lesernes reaksjoner for å avklare spørsmålet. Fyll derfor vennligst ut nedenforstående skjema og send til Utopia, Søndre Tollbugt. 7b, innen 31/12 d.å:

- 1a: Hvor lykkelig er du?
- b: Hvor lykkelig var du før du leste avisa?
- 2: Er Utopia a: moralsk? b: umoralsk? begrunn svaret med utgangspunkt i Kants kategoriske imperativ.

MARTIN GUNNAR

(Knutsen), på Pizzahuset 10/11: ENORM interesse: ca. 20 personer, deriblant alle gjenlevende gammelkommunister, samla seg i Annen Etage for å høre om NKPs historie fra dannelsen av partiet 4. november 1923 og opp til i dag. Men p.g.a. tidspress kom Knutsen aldri lenger enn til rundt 1950!

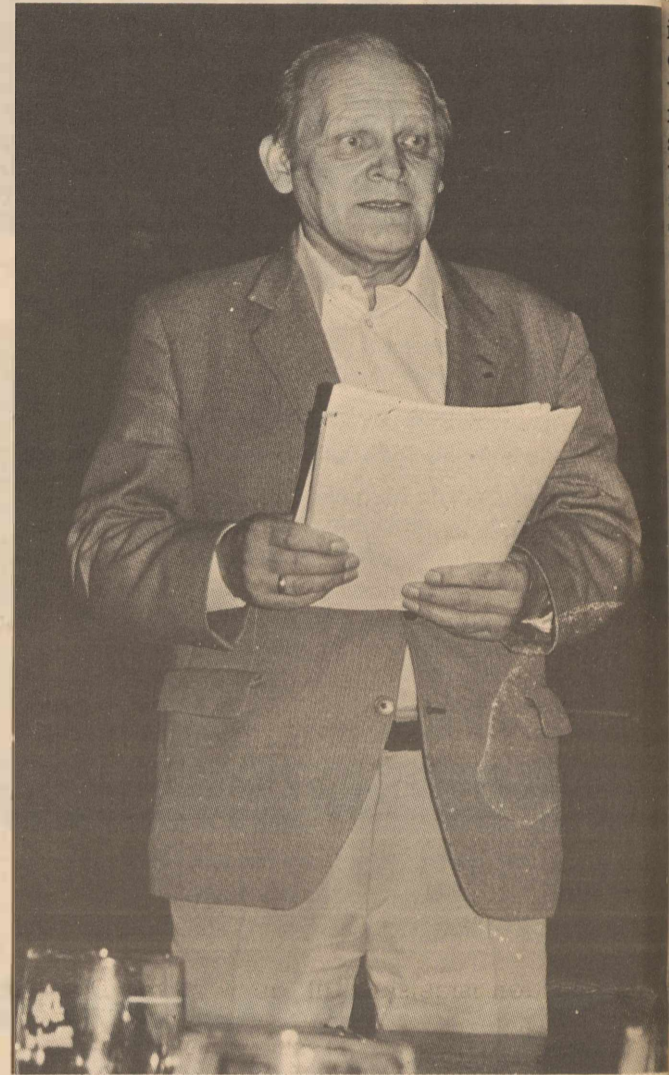
Men altså NKPs historie: Partiet resultat av splittelsen i DNA, som for øvrig burde vært unngått iflg. Knutsen, sjøl om hele den europeiske arbeiderbevegelsen opplevde det samme etter 1. verdenskrig. Den reformistiske delen hadde sveket kampen mot militarismen. Men resultatet av splittelsen; Norges Kommunistiske Parti, siden 4. nov. 1923 alltid i fremste linje i folks kamp for bedre levekår, et nytt samfunn, samt nasjonal frihet og selvstendighet. Alle arbeidskampene i tju- og tredveåra og organisering av arbeiderne mer el. mindre et resultat av NKPs utrettelige virksomhet.

Og vi fikk Sannheten om Menstadslaget: Det var NKP som sto i ledelsen, nemlig! (Det var visstnok også ved samme anledning at landsfaderen sjøl krevde politimester Roll-Hansens hode på et fat. Knutsen mente han ville hatt problemer med å fordøye det i dag.) Og i de theletatt: tredveåra og fascismens oppblomstring og

spaniakjemperne (de fleste nkperre). Og så gjorde man noen feil innimellom, da. Og så kom vi over på årsakene til at NKP etter hvert blei et promilleparti: For det første alle oppgjørene innad i partiet, som Knutsen mente var «uheldig». Derest Finland i -39. De seinere års begivenheter fant han ikke tid til å snakke særlig om.

Men derimot var det særlig det den oppmøtte skare var interessert i. Derfor naturlig nok et par forsiktige spørsmål fra salen om Polen og Afghanistan. Som blei avvist ganske kontant av Knutsen som var lei «grommafonplater». (Men ikke sin egen. Den blei avlevert rutinert og i kjent stil.) Han syns nok at både Polen- og Afghanistanspørsmålet var vanskelige spørsmål. Men ikke vanskeligere enn at han kunne forsvare begge innmarsjene. Når det gjaldt Afghanistan foretrakk han f.eks. å ikke tro på massemedia. Sovjet støtta regjeringa i Afghanistan iflg. en militæravtale. Og motstanden i Afghanistan står for tilbakeskritt og slør og analfabetisme. Og når det gjaldt Polen hadde han ikke særlig tro på den katolske kirka som arbeiderklassens talerør.

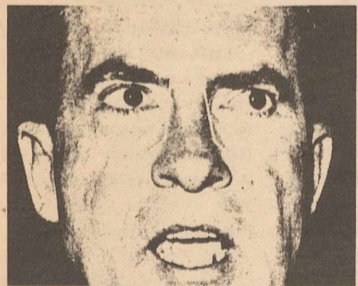
Tilløp til debatt, som siden tok seg opp og ble ganske gøy etter hvert iflg. ryktene. Men på dette tidspunkt hadde referenten trukket seg tilbake og ser seg derfor ikke i stand til å gjengi denne. Vi beklager. Vi skal ta oss sammen.

HERE IS MAD'S IDEAL PRESIDENTIAL CANDIDATE!

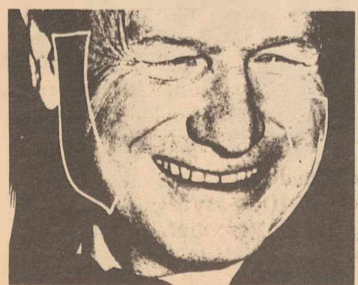
THE "TALK-TO-'EM-HIGHBROW" EYEBROWS OF Vice-President Hubert Humphrey

THE "ALWAYS-LOSES-BY-A-NOSE" NOSE OF Richard M. Nixon

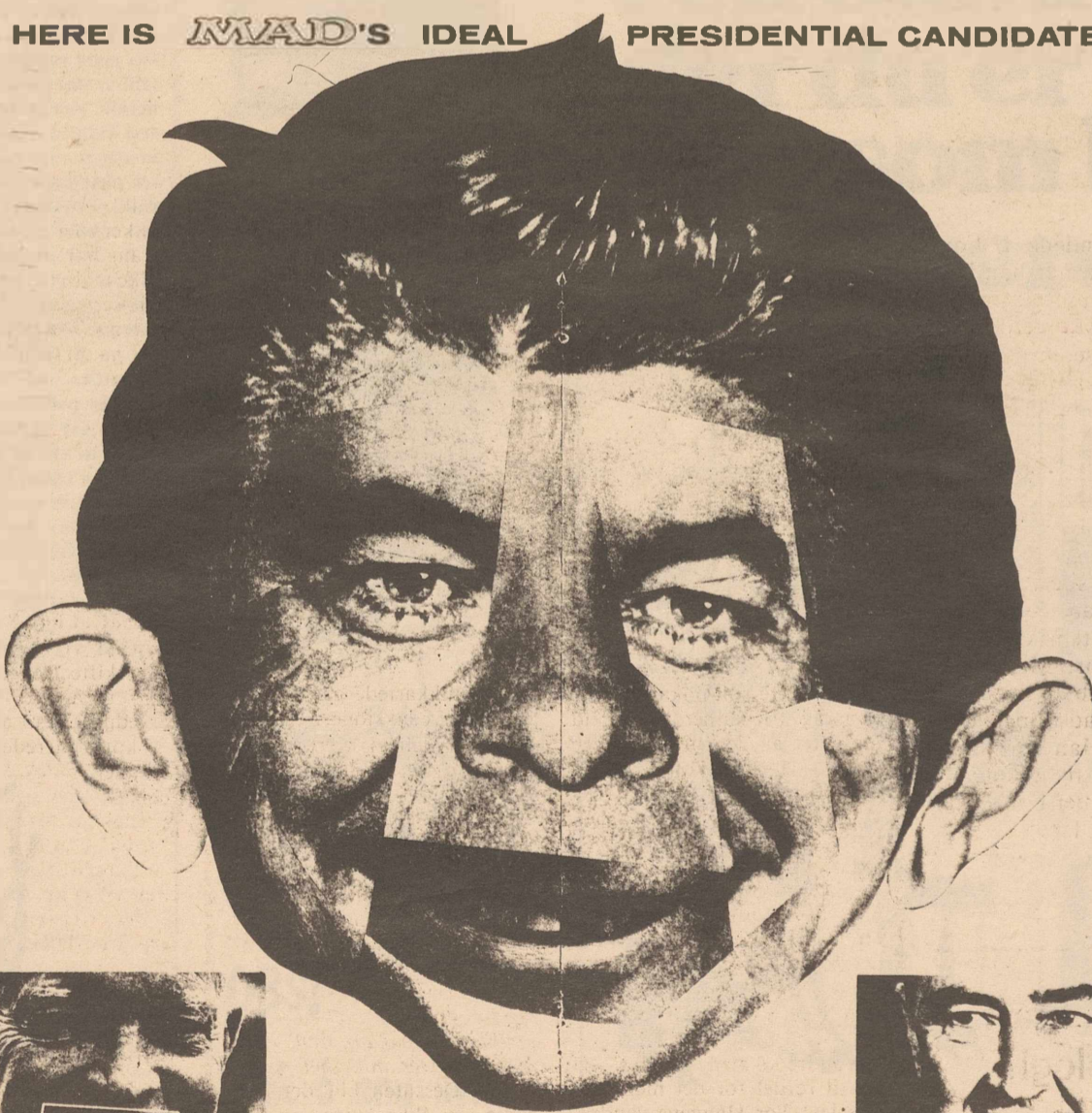
THE "EAR-TO-THE-RIGHT" RIGHT EAR OF Mayor John V. Lindsay

THE "UNMITIGATED CHEEK" CHEEKS OF ... Governor Nelson Rockefeller

THE "LAUGHING-UP-HIS-SLEEVE" GRIN OF Ex-Pres. Dwight D. Eisenhower

THE "CREDIBILITY GAP" CREATED BY Practically All Politicians

THE "CONSERVATIVE HEAD" OF HAIR OF Governor Ronald Reagan

THE "EYES-ON-THE-WHITE-HOUSE" EYES OF Governor Mark Hatfield

THE "EAR-TO-THE-LEFT" LEFT EAR OF ... President Lyndon B. Johnson

THE "STICK-YOUR-CHIN-WAY-OUT" CHIN OF Senator Eugene McCarthy

THE "SMILING LINES" SMILE-LINES OF ... Senator Charles H. Percy

Om situasjonen til palestinske studenter på Vestbredden

Vi er to studenter som er interessert i situasjonen til det palestinske folket. Vi vil med dette innlegget rette oppmerksomheten spesielt mot forholdene til våre palestinske medstudenter på den israelsk-okkuperte Vest-bredde.

Først litt historikk: Med Vestbredden forstås de områdene vest for Jordan-elva som tilhørte kongedømmet Jordan inntil de blei erobra av Israel under den såkalte 6-dagerskrigen i 1967. Befolkningen her bestod hovedsaklig av palestinere som for det meste levde av jorda si. I dag bor denne vel halvannen million store befolkningen som flyktninger på egen jord. De blir pressa vekk stadig hardere av den israelske okkupasjonsmakta. I følge sionismen, som er den ideologien Israel bygger sin eksistens-berettigelse på, tilhører Vestbredden jødene til tross for at palestinere har bodd her i århundrer.

I dag har den israelske staten åpna for kolonisering av disse urgamle palestinske

Drømmen om et Stor-Israel skal virkeliggjøres. Regjeringen driver en kraftig PR for at jøder skal bosette seg her. Forholdene blir lagt til «rette» for utstrakt utbygging av boliger og infrastruktur for koloniasatorene. Den store haken ved dette er imidlertid at de egentlige innbyggerne fortrenkes. Dette gjøres bl.a. ved en hardhendt ekspropriering av palestinske eiendommer.

En annen måte Israel trykker ned palestinere på er ved å gjøre det vanskeligere for dem å skaffe seg utdanning. Dette vil gjøre dem til annenrangs arbeidskraft som blir nødt til å ta de jobbene israelerne ikke vil ha. Skolegangen for palestinske barn er generelt dårligere enn for jødiske barn. Bevilgningene er mindre, for få lærere osv. Dette gjør selvfølgelig undervisninga dårligere. Dette gjelder også for palestinske studenter. Bevilgningene til de palestinske universitetene er mindre enn til de jødiske. Dessuten legger myndighetene restriksjoner på hjelp utenfra. Til tross for plass-

mangel nekter myndighetene å utvide. Det gis heller ikke lov til å opprette nye fagområder. Ingeniørfag og jordbruk er det f.eks. forbudt å undervise i.

Universitetenes akademiske frihet begrenses også på andre måter. I følge israelsk militærlov for de okkuperte områdene er det israelske offiserer for utdanning som har det endelige ord ved ansettelse, hvem som får lov til å studere der og hvordan pensum skal være. I tillegg blir pensumbøker sensurert. Mange bøker er i tillegg totalforbudt. Flere av disse finnes fritt tilgjengelig i israelske bibliotek.

I fjor innførte myndighetene et pålegg der utenlandske lærere skulle underskrive ei lojalitetserklæring for å få lov til å undervise. Der måtte de bl.a. ta avstand fra PLO. Denne blei imidlertid trukket tilbake, etter en verdensomfattende proteststorm, men er nå erstattet med ei ny erklæring der enhver støtte til PLO er forbudt.

Både studenter og lærere som er politisk aktive til

fordel for de palestinske rettighetene, må regne med å bli fjerna fra universitetet. En vanlig måte å trakassere studenter som myndighetene ønsker å bli kvitt på, er å gi de påbud om å møte opp i det militære hovedkvarteret hver dag én periode. Universitetene blir også ofte stengt i perioder hvis det f.eks. har vært demonstrasjoner der.

Dette er bare noen eksempler på den underkuing som palestinske studenter opplever. Israel ønsker å knekke bevisstheten til hele det palestinske folket om at de er ett folk og har retten til det landet de nå i stor grad er fordrevet fra. Men det er mye som tyder på at Israel ikke vil klare dette, for all historie viser at undertrykking fører til motstand. Den politikken som sionistene fører på Vestbredden og i andre okkuperte områder vil neppe føre til fred i Midtøsten, men vil holde liv i krigens flammer i lang tid framover.

Tor Danielsen
Kurt Lyngved

UTROPIA OG UKA

Under overskriften «oppfordring» ber UTROPIA-redaksjonen om kommentarer på siste nummer av organet. Forrige utgave hadde avisa UKA -83 som hovedtema. I tre kommentarartikler rettet avisen oppmerksomheten mot ideene bak UKA. En av artiklene spør:

— Hva skal vi med UKA?

— I januar stilte vi oss selv spørsmålet etter å ha vært med på UKA i Oslo. Notater fra januar og utover våren viser hvilke ønskemål vi hadde. Det syntes fort klart at hus og økonomi var nøkkelordene: Får vi studenthus? Og hvordan skal vi få «endene til å møtes» økonomisk?

Huset var viktig for å få et samlingssted. At vi fikk sjenkebevilgning var ikke klart før etter at studentene hadde tatt sommerferie. Dette var en av årsakene til at vi måtte prioritere arrangementer som kunne flyttes alt etter som kommunepolitikere sa ja eller nei.

Videre måtte vi satse på godt kjente og etablerte kunstnere som vi visste ville fylle lokalene. Vi kunne ikke risikere noe økonomisk. Kassen inneholdt ikke fem øre, kun ideer og arbeidslyst.

— Ser vi på hva UKA ble til, så bar den preg av kort planlegging og mange usikkerhetsmomenter. Man kan også si at det ble en UKE av og for studentene. Dessverre.

Men vi prøvde å få til dukke-teater, klassiske konserter med byorkesteret (og mindre orkestre), kunstutstillinger (bl.a. studentarbeid), gammeldans etc.

Oktober i Tromsø tillater ikke større utendørs arrangementer. Det frister ikke å gå isambatog i sludd og regn. Ønsket var å gi så mange som mulig et tilbud. Helst ville vi aktivisere folk. Hva vi legger i aktivisering kan en stridde om, men ingen av oss tenkte på å aktivisere folk i å lage keramikk-krukker, smi kobbersmykker eller å sy lilla skjert. Neste gang bør en diskutere i god tid hvilke målsettinger en skal ha for aktiviseringen.

Men vi har jo god tid på oss til neste gang. God planlegging med oppstart er år i forveien er viktig.

For å lære av de feilene som ble gjort i år, vil «nøkkelpersonene» innen UKE og revy lage en «Gulbok». Denne skal inneholde synspunkter og dyrkjøpte erfaringer som vi håper vil komme godt med i planleggingen av den neste UKA.

Neste artikkel tar for seg:

— «Gul linje?»

— At vi har hatt et generasjonsskifte trenger vi ikke noen UKE til å vise, slik det hevdes innledningsvis i artikkelen. Skiftet kom allerede på slutten av 70-tallet. UKA kunne like godt ha startet en tradisjon da.

Kanskje manglet man noe å starte den ut fra. Det som fantes var politiske organisasjoner. Men vil vi ha en politisk UKE?

Her er vi ved den «Gule linja» som årets UKE var befengt med. Den startet som en «flipp» hos revyens skuespillere. Alle spurte etter den «røde tråden» i revyen. «Vi har en gul» var svaret.

Første verset til revyens åpningssang var skrevet slik:

Du student, hvor står du nå i dag?

Kor e din gamle lede-stjerne?

Ikkje vent på, en med profetia så vag

Han vil ta en rundvask i din hjerne.

Det e, folk med tro på ideologi

som si, rød, blå, grønn bli lykkelig.

Ref:

Vi si'r, stopp nå

Tenk sjøl og gjør det du må

La tanken din være fri som en fugl

Vi si'r at det fløy en liten gul.

Dette verset ble av forskjellige hensyn ikke tatt med. Men det forklarer egentlig noe av vår gule vri. Det oppfordrer folk til å tenke selv og ikke la seg lede, lede vill.

For øvrig sier de andre versene noe om de vanskelighetene akademikerne har når de er uteksaminert. «Gi oss en jobb, tenk litt gult!»

At studenter engasjerer seg politisk, er viktig. Men skal UKA fungere som et politisk instrument? — Hvis en bestemmer seg for det, må enigheten være stor. Vi vet at Tromsø-studentene ikke er en ensartet gruppe. Derfor bør en UKE samle, ikke splitte. Kanskje kan politiske debattmøter i UKA vekke den «avpolitiserede student». Men politisk UKE, nei!

Artikkelen «Gul linje» stiller også spørsmålsteget ved det gule og ønsker å koble dette sammen med avpolitisering og de ufarlige, snille studentene samt studentenes ølørst. En slik kobling synes urettferdig.

Studentene er avpolitiserede i 80-årene, heter det. Vi vet at de som deltok i årets UKE var engasjerte og opplyste studenter. Det gule er bl.a. (som tidligere sagt) en oppfordring til folk om å tenke selv. Er dette avpolitiserende? Eller er politisering ensbetydende med flere anorakker, «postvesker», runde briller, skjegg osv.?

Når det gjelder ølørste studenter, så kan vel ingen si at nettopp tørsten blir forsterket gjennom UKA. Hukommelsen sier at tørsten min var minst like stor på midten av 70-tallet.

Siste artikkel tar for seg «UKA-inside». Her vil UTROPIA gi leserne et blikk bak kulissene til UKA. Blant annet skrives det om reklamens plass i UKA, dvs. «kommersialiseringen», som avisa uttrykker det.

Ser vi hvor reklamen befant seg, var det i: Annonser i program, i UKE-avis og på plakater. Dessuten hadde vi en liten lysbildeframvisning på noen få minutter (for revy-tilskuere i pausen, utenfor salen). Det var alt. Hvis en sammenlikner med andre UKA'er kan en si at UKA-83 var nesten uten reklame. Det forelå planer om reklame på: T-skjorter, plakater i festsalen (Åsgård), transparenter i byen, skilt på taket av Huset, osv. Uten det lille vi hadde av reklame under UKA, ville vi fått problemer med det økonomiske. En blir derfor «pragmatisk», og lar prinsippene fare (slik som UTROPIA-redaksjonen etterhvert måtte gjøre). Man kan også spørre: Hvilke prinsipper?

Ingvild Nordøy,
gen. sekr. i UKE-styret
Tor Haugen, Revysjef, samt
medlem av UKE-styret.

KOMMENTAR: SE S. 5

Dialog om SIONISMEN

Det ligger an til et bra møte lørdag 26. november. Studentsamfunnet har vært heldig med innledderne: To av dem som kjenner best til Palestina-konflikten her i landet, stiller nemlig opp. De utgjør motpoler i den offentlige debatten, men de står ikke lenger fra hverandre enn at de kan prate sammen. Det ligger rett og slett an til en konstruktiv diskusjon. Møtet blir altså en unik sjanse for spesielt interesserte og andre nysgjerrige.

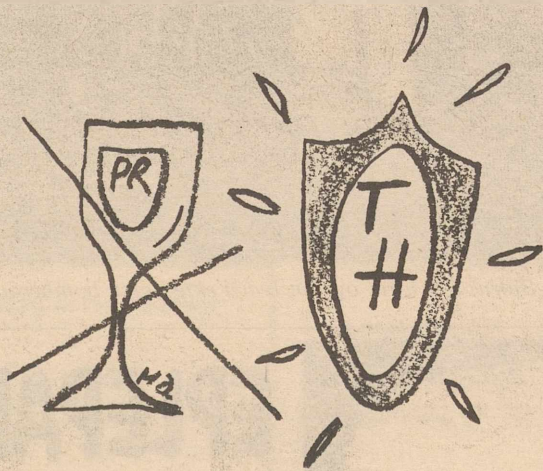
Karl Emil Hagelund har jobba i Dagbladet sia 1949. Han begynte i avisens utenriksavdeling tidlig på 50-tallet og var ei stund ut-

enrikskorrespondent i London. I 20 år nå har han leda Dagbladets utenriksredaksjon — med Midtøsten som spesielt interesseområde. Nylig kom boka hans «Israel — elsket og hatet» ut på Gyldendal.

Nils Butenschön

er stipendiat på statsvitenskap ved Uniersitetet i Oslo. Tidligere har han vært ansatt ved Norsk Utenrikspolitisk Institutt og Chr. Michelsens Institutt. For tre år sia skreiv han magistergradsoppgave på staten Israel. Han var første formann i Palestinafronten. I januar 84 kommer boka hans «Drømmen om Israel» ut.

CHRIS PETERSON-POKALEN

Chris Peterson-pokalen for avsidig PR-kåthet, i sin tid innstiftet av den uforgjenglige filolog og mørkeromsarbeider Tore Svarverud, går herved ut. Dette som et ledd i UTROPIAs tidsmessige profil. Den sittende redaksjon har egentlig ikke noe spesielt forhold til overnevnte borger, dessuten syns vi ikke Hr. Peterson's aktivitet den siste tiden på noen måte har stått i stil til de urimelige muligheter som ligger i en egen vandre-pokal.

Vandre-pokalen går her-ved ut, til fordel for det mer tidsmessige: Tor Haugens vandre-skjold for avsidig PR-kåthet (eller Mediafili, som det heter på fagspråket), hvis medlemmer benevnes «Haugens Hundre». Imidlertid har ikke Hr. Haugen greid å oppfylle forhåpningene satt til ham etter vå-

rens panikkartede galopp i diverse avisredaksjoner. Derimot har han tydeligvis vært en sterk spore til innsats hos deler av UKE-styret, som til tider viste en så sykkelig interesse for mikrofoner og publikum (særlig når det også var øl i nærheten), at de i sannhet fortjener skjoldet. For å unngå sure miner innenfor styret, tildeles skjoldet hele styret kollektivt.

Til Hr. Haugens forsvar skal det sies at han likevel var vist et upåklagelig pågangsmot og utnyttet enhver mulighet maksimalt. Dessuten blir det nærmest radio om ikke lenge, og Gud hjelpe oss, da! Men inntil da står kravet fast: Hr. Haugen bør skjerpe seg, skal han ha noen forhåpninger om et napp i vandre-skjoldet, konkurransen er beinhard.

Ikke gå glipp av:

SIONISMEN — frigjørende kraft eller undertrykkende ideologi?

DISKUSJONSMØTE

Kantina på Teoribygget,
lørdag 26. november kl. 19.00.

Billetter kr. 10,- og 15.-.

Servering

DER STUDENTENE ALDRI TRÅR

Ok, OK, så fikk vi egen kåk, da! — Med øl og greier. Men det finnes jo andre som har fiksa seg kåk også.

Når redaksjonsmedlemmene lusker seg forbi Bangsundbryga en mørk høstnatt, så merker vi at vi ikke lenger er alene. «Hsssh, der er Ungdommens Hus», sier vi til hverandre, og håper at ingen ser oss, i hvert fall ikke noen av ungdommene. Jeg mener, man vet jo aldri hva de vil. — For alt vi vet, så... Så puster vi lett ut; vi kom fra det denne gangen. Men like etter er det der igjen. Da sitter vi trygt med en rødvinstoddi på Studenthuset. Plutselig er det som om noen blåser kald luft nedover nakken på en, mens en stemme spør: «Ska'kje dokker skrive om oss, snart?» Vi sn-sn-ur oss velvillig; (og velter tordi'n med albuen) «Joa, kan skjønne det, klart det, ehe...»

Sånn kunne det ha skjedd, men opptakten var nok adskillig mindre dramatisk.

Den etter hvert velkjente Per Eirik Johansen (inneholder av ett napp i Chris Peterson-pokalen for avsendig PR-kåhet) er etter eget utsagn den eneste studenten i Tromsø som har jobba noe med Ungdommens Hus, heretter benevnt «Brygga».

— Det fortjener studentene et spark for, hvorfor stilte

ikke fler opp? Intervjueren prøver å trøste med at det stillet ikke så veldig mange studenter til dugnad på Studenthuset heller, men det kan jo ha andre årsaker. (Det var jo ikke øl der da, naturligvis). Esben, en av drivkreftene bak «Brygga»: fordommene gjør at folk tror man må være pønker og anarkist, eller aller

helst narkoman for å gå på «Brygga», men Huset skal jo være for alle.

Men blir ikke avstanden mellom studentene og byungdommen bare enda større nå som det finnes et studenthus og et ungdomshus?

— At vi har fått studenthus, ungdomshus, og nå snart også Kulturhus gjør bare mulighetene for samarbeid større. Folk trenger plasser å være kreative på. Avstanden mellom Universitetet og resten av byen var nok stor i begynnelsen. Mange følte at her kom en gjeng med søringer som skulle belære om den «egentlige» nord-norske kulturen, med samer og havøysromantik, en kultur som var nokså fremmed for byungdommen. Universitetsfolka og ungdommen har hatt myter om hverandre og levd på dem. Nå

som folk ser at noe skjer kommer miljøet i gang. Se for eksempel på samarbeidet mellom Studenthuset og Rockeklubben. Dessuten blir det nye muligheter for samarbeid når nærradioen kommer i gang utpå nyåret.

— Hvordan har samarbeidet gått med Kommunen?

— Etter at ungdommen selv hadde kjempa for eget hus, kom Kommunen og lik-som skulle «overta» hele ideen, jobbe med den, og gi oss tilbake en ferdig løsning på hvordan huset skulle drives. Men det var vi ikke interessert i, huset skal ikke drives på Det offentlige premisser. Det er nettopp det som er vår styrke, vi kjenner ikke styringsformer og regler, derfor må vi bruke utradisjonelle metoder og finne utradisjonelle løsninger. Ofte kan disse være bedre

STUDENT-DELIRIUM?

enn de «vanlige». Dessuten; om vi har fått hus, de er kampen stopper ikke nå selv den starter.

BOLS

Ingen skal påstå at det ikke skjer noe med musikken her i byen. KOKTE HENDER, LEFT-HAND WANKERS, DEMOS, 666, TANTAL, BOLS... Riktignok har det førstnevnte bandet slutta å spille, men Gud for et navn! De andre står på fortsatt, pluss en haug til, som vi ikke har navn på. Vi studenter har jo ikke vært så mye på den kanten, jeg mener, med punkeband og slikt. «KOKTE HENDER» er jo ikke noe navn for akademikere heller, enda mindre «LEFT-HAND WANKERS», som kan oversettes med noe sånn som «venstre-hånds masturbatører». Det blir liksom så vulgært, det hele. Men UTROPIA prøver seg på dypt vann, først pent og pyntelig med BOLS (der er det med opptil flere studenter), seinere skal vi ta noen kamikatte-oppdrag på mer obskure band. (Hvorfor ikke LEFT-HAND WANKERS?)

Norske band har sterke tradisjoner i bruk av bomberom som øveingslokaler, og her er ikke BOLS noe unntak. Til gjengjeld har de holdt på lenger enn «gjennomsnittslevetida» for band her i byen. — Vi har holdt på et års tid nå, og merker at vi utvikler oss. Det som er trist med mange andre band, er at de spiller sammen et halvt års tid, oppløses og så dannes nye band igjen. På den måten blir det aldri tid til å lage noe bra, til å utvikle seg. Det samme har skjedd med «Store» band også, som KJØTT, eller THE ALLER VÆRSTE. De

gjorde mye bra for norsk musikk, men ga seg for tidlig.

Vi kommer til å fortsette, ingen av oss har dårlig tid. Og vi merker at vi blir bedre og bedre.

«Vi» betyr Jan Ivar, Bjørn, Sveinung og Per Eirik, henholdsvis gitar og strings, bass, gitar og vokal. Trommeslager'n tilbringer mesteparten av tida på lager, blir bare henta fram og plugga inn på øvingene.

— Etter å ha bytta trommis noen ganger, fant vi ut at det greide seg like bra med en rytmesynthesizer.

— Lykken er ikke å lage hit-låter, heller ikke å bli et sektersk dekkeband. Vi prøver å formidle noe av det Rock & Roll-kulturen står for; optimisme, kraft og stolthet.

— Verden blir ikke forandret med ord, det er det bevegelse som må stå for, for eksempel rocken. Se her i byen: ting har begynt å skje: flere band og flere steder å spille på. Restaurantene har blitt nødt til å skjære seg, de hyrer ikke lenger bare disco-band. Noen av oss hadde planer om å flytte herfra, men det siste året har det skjedd så mye positivt, at vi blir.

— Ambisjoner?

— Komme oss ut av bomberommet!

Rundt påske tar vi en tur i studio, for å høre åssen det låter. Blir det bra, er det mulig vi lager ei skive av det, vi får se.

O.B.

Sveinung, Bjørn, Per Eirik og Jan Ivar i ekte norsk bomberomstradisjon.

Eplepaien, Amerika og Gud.
Alt som er amerikansk.

EPLEPAIEN, AMERIKA OG GUD

Dette er ikke noen direkte fersk anmeldelse, men produktet er verd et par ord. En av gamlegutta fra TAV (The Aller Værste) spilte inn en EP i fjor; «Amerika, Gud og Eplepaien». Mannen bak het Chris Erichsen.

Den dukka først opp i UTROPIAs postkasse for et par uker sida, men hadde ikke tapt seg noe særlig av den grunn. Platta er stor, på tross av størrelsen, for eksempel første låta: «Havet, Døden, Kjærligheten», visstnok de eneste temaer verd å skrive om for norske forfattere. (Det var visst en i Gyddal som sa det der).

— Havet, døden, kjærligheten
Havet, døden, kjærligheten
Havet, døden, kjærligheten
Havet, døden, kjærligheten

Stadig mer stressa etter som låta

går, «Havet, døden, kjærligheten.» Hva er det som er så jævli spennende med akkurat havet, døden og kjærligheten? «Hageslangene spydde» rommer frustrasjoner over «The plastic Society», — Hageslangene spydde blank med «blank» som et slags symbol på det glatte, upersonlige. (Tror nå jeg, da). I bakgrunnen går en syk bass rundt for seg selv og lager lyder, mens en helvetesmaskin tikker som besatt i venstre kanal. Dessuten er koringa meget sterk, utsøkt ville være et mer dekkende ord. (Det er ikke fleip). Andresida åpner bra med «Tenke seg meg», men blir bare bedre og bedre, inntil høydepunktet kommer med «Et annet sted», som er enkel, nydelig framstilling av enkel, ikke fullt så nydelig «Hvem-er-jeg»-følelse, som kommer over oss vanlige frustrerte på de mest hår-

reisende tidspunkt.

— Jeg ser at her bor det folk. Kjenner jeg disse menneskene? Jeg hører at jeg snakker om viktige ting. Så kan jeg tenke: Det var da en underlig å snakke om.

Det hele akkompagnert av for siktig fingerspill og noe som res ut som tanngnissing, samt Kikut Fjellstøvel til å trampe ta med. På slutten av låta er det bare fjellstøveln igjen: Dukk dunk, dunk. Det som skiller platta fra så mye annet, er enkelheten. Det vanlige kompet er ikke der, bare det mest nødvendige. (Er noe som helst nødvendig forresten?) Likevel blir resultatet bra. (Kanskje nettopp derfor). Det blir originalt og talende, det er et sjeldent fenomen «vanlig» musikk anno '83.

EYELESS IN GAZA

2 begivenheter 12/11: Brygga åpna & blei bra, + første skikkelige konsert EYELESS IN GAZA & blei enormt bra! Utsult tromsøpublikum urørlig & taust klump foran scena, entusiastisk applaus & sta klapping til slutt (eye-less eye-less) for ekstranummer, som blei avlevert to-tre ganger, derav Sun Burst In, ekstra mye applaus? Konserten det beste som er hørt i Tromsø, for å ha sagt det.

Eyeless duo bestående av Pete Becker (synth, bass, trommer, perc.) & Martyn Bates (synth, gitar, STEMME!), aleine på scena, ingen playback, gjør alt sjøl & gjør det enormt.

Ikke sammenlignbart m. andre duoen & på sia av alt: flytende synth-lyd (eller hvordan sier man det?) & samtidig rytme, delvis

innadvent-monoton (Only Whispers, + noe m. Eyes?) & dels kombinert (ja, faktisk) m. overstadig munterhet (Leaves Are Dancing, mye gitar & sprø klokkelyd øverst). Musikken in short dveling ved & utforskning av stemninger/ følelser, direkte & påtrengende i den forstand at man blir sugd inn.

For å unngå flere adjektiver (musikk = ikke Ord) & for your information: Navnet tatt fra Huxley-tittel (Eyeless in Gaza, 1936), østlig-religionsperiode, spesielt Buddhisme, sier det noe?

Ellers 4 LPer: *Drumming the Beat*, *Pale Hands I Loved So Well*, (Uniton, for øvrig), siste *Rust Red September*, + en til, hvilken? eyeless in gaza, m.m.

UTROPIA SVARER:

(se innlegg s. 3)

UTROPIA er glad for responsen på forrige nummers artikler om UKA-83, men enkelte misforståelser krever oppklaring: Første delen av svaret fra UKE-styret er et svar på Lederen i siste nummer. «Hva vil vi med UKA». Vi kan ikke se at svaret fra UKE-styret avviker noe særlig fra de forhold avisa har pekt på.

— Det ble mest en UKE for studentene.

— Vi måtte satse på «godt kjente og etablerte kunstnere», for å greie UKA økonomisk.

— Tidsmomentet gjorde at det ikke var tid til å diskutere målsettinger for UKA.

Alt dette tror jeg vi er enige om, kjære UKE-styre. Dessuten er vi kanskje også enige i følgende sitat fra lederen i siste nummer: «Det er (også) elementær psykologi at spørsmål & kritikk ikke er det man er mest mottakelig for etter å ha jobba i månedsvis.» Det kan i hvertfall UTROPIA-redaksjonen skrive under på! Neste avsnitt tar for seg «gul linje»-artikkelen: Hvis intensjonen med «gul linje» under UKA var å få studentene til å tenke selv, synes vi ikke dette kom spesielt godt fram.

At UKE-styret blir provosert av koblingen: «Gul linje» og «de ufarlige, snille studentene samt studentenes ølørst», er høyst forståelig, det kan virke som en «slakt» av UKA. Men de fleste brukte jo UKA til å bli underholdt, og til å stille øl-tørsten, er det noe å skamme seg over? Alt-

så i politisk forstand en «ufarlig» UKE. Til neste gang har vi, som UKE-styret påpeker, god tid til å drøfte hva slags UKE vi vil ha. Hvis vi fremdeles vil ha en UKE å la UKA-83, så er det greit nok, da har vi tatt en avgjørelse på det, istedet for som nå, at UKA bare ble sånn.

Det siste avsnittet tar for seg artikkelen «UKA-inside». «Kommersialisering» er tydeligvis et ladet ord, men det var ikke ment i negativ forstand fra artikkelforfatteren. Tvert imot, artikkelen sa bl.a.: «... pengestøtte fra næringslivet var en nødvendighet for å gjennomføre UKA økonomisk. Likevel bør vi reflektere over hvor mye reklame vi kan godta under framtidige UKEr». Dette har tydeligvis blitt tolket dithen at årets UKE inneholdt for mye reklame, men det eneste som blir sagt er at vi skal reflektere over bruken av reklame neste gang, ikke at vi skal droppe den (på grunn av de økonomiske konsekvensene).

Til sist spørres det etter hvilke prinsipper en eventuelt lar fare (ved f.eks. å ha reklame-innslag). Dette er noe av det vi har prøvd å poengtere; at det ikke eksisterte noen «prinsipper» foran årets UKE, nettopp fordi tidspresset gjorde at valget sto mellom å lage prinsipper, eller å lage UKE. Nå har vi høstet erfaringer, samtidig som vi har tid til å drøfte om neste UKE også skal bli «gul».

PRELATEN-PRATEN

Jeg vet når jeg er slått. Ingen-behøver å fortelle meg at jeg er en avdanka og patetisk type som de egentlig synes litt synd på. Men det verste er ikke å bli gammel og tynn i håret som alle tror. Det verste er å være en fiksjon og ikke engang ha sitt eget triste avdanka liv, men bare leve litt hver gang et eller anna redaksjonsmedlem trenger noe å fylle millimeterne sine med. Om de i alle fall kunne la meg

ha litt liv utenom denne dødstrieste plassen! Men neida. Her skal jeg sitte med den sinnsvake pipa i kjeften for all framtid og gnåle om stambord og øl. Sannheten, SANNHETEN, er at jeg hater Prelaten og alt dets vesen. (Dette er sjølsagt helt internt). Derfor kommer jeg heretter til å avstå fra videre deltakelse i denne spalten. The rest is silence.

Den amoralske vitenskapen

Bare 2 mnd. igjen til 1984, minner aviser og TV oss på. En merkelig mediabegivenhet, ettersom, «begivenheten» ikke har funnet sted og siden 1984 formodentlig ikke blir noe «1984». Antagelig blir det bare de samme gamle tingene som skjer: Noen flere prøverørsbarn. Noen flere kjernevåpen, noen flere invasjoner. Noen flere små steg mot Brave New World.

På mange måter har vi nærma oss Orwells og Huxleys verden; mer synes mulig i dag enn da Rudolf Steiner i 1916 advarte mot elektrisiteten. De siste par generasjoners mennesker har stått overfor etiske utfordringer av helt andre dimensjoner enn tidligere. Mye av forskninga viser seg å være et tveegg sverd som plutselig snur seg mot oss. Vår egen kunnskap, resultatet av generasjoners nysgjerrighet, blir farlig for oss selv og vår egen eksistens.

Dette er tydeligst innafor kjernefysikken. Men også på mange andre områder, som f.eks. biomedisinen og genetikken, står vi overfor spørsmål av etisk karakter som var uaktuelle for bare få år siden.

Det som også gjør at moralske spørsmål blir spesielt problematiske i denne sammenhengen er at de ligger utenfor ramma av det som vanligvis omfattes av moralfilosofien. Når vi snakker om moral er det gjerne enkeltmenneskets handlinger vi snakker om. Moralsk innsikt,

iflg. 1. Mosebok, er «kunnskap om Godt og Ondt». Eller iflg. Anders Lindseth «evnen til å kunne treffe adekvate personlige valg som hverken begrensner egne eller andres kreative muligheter» (Dyade 2/80). På en måte unnslipper kollektive avgjørelser våre vanlige begreper om ansvarlighet. Selv om vi ser hvordan teknikken og vitenskapen på forskjellige måter truer livet på jorda, kan vi ikke uten videre trekke noen til ansvar for det. Generasjoners fredelige forskning ligger bak teknikken og våpnene. Hva menneskeheten samla kan oppvise av kunnskap overskrider langt enkeltmenneskets forestillingsevne, og dermed også evnen til å føle seg ansvarlig.

Det er «samfunnet» som må ta på seg ansvaret for videreføring og forvaltning av denne kunnskapen. Samfunnet, kollektivet, blir brukerne av denne kunnskapen, og motivene bak å videreutvikle den og bruke den er utelukkende edle. Man vil Fred & Frihet, våpen har man in-

(forts. s. 9)

TROMSØ-STUDENTENE TAR TIL GATENE IGJEN.

68-stemninga var der igjen, da 25 000 Tromsø-studenter fylte Storgata i Tromsø i en rasende avsky-demonstrasjon mot Stortingsmelding 12 om utdanningsfinansiering. Men så kom Lånkassen! Plutselig blei stu-

dentenes seierrike frammarsj omgjort til vill flukt da en representant for Statens Lånkasse for Utdanning viste seg i vinduet i 2. etg. i Grønnegata 88. Vi kommer imidlertid igjen!

Studentsamskipnadens Kantiner i sentrum, Brenn og Odd Berg er nå nedlagt.

VÅRT KANTINETILBUD I BREIVIKA ER NÅ:

KANTINA IMR HOVEDKJØKKEN

Åpent: 10.00 – 16.00

Serverting av kald mat og middagsretter. Vær oppmerksom på vårt tilbud med dagens rett. Ved kjøp av denne fåes suppe eller dessert.

KANTINA I UNIVERSITETSBIBLIOTEKET:

Kald mat. Åpent: 10.00 – 16.00

KANTINA ISV/ISL 3. BTR.:

Kald mat. Åpent: 09.00 – 13.00 (prøveordning)

KANTINA, GJENNOMGANGSBYGGET:

Kald mat og middag. Åpent: 10.00 – 16.00.

KANTINA I TEORIBYGGET:

Kald mat og middag. Åpent: 09.00 – 16.00.

I tillegg til den smurte maten i diskene prøver vi nå også et plukk selv opplegg, hvor hver enkelt enhet er priset. Dette blir betydelig billigere.

Studentsamskipnaden tar seg også av arrangering av selskaper/fester og utbringelse av mat. Opplysninger om dette og annet, ring:

81 012 Storåker eller 81 688 l. 318 Svein Johansen.

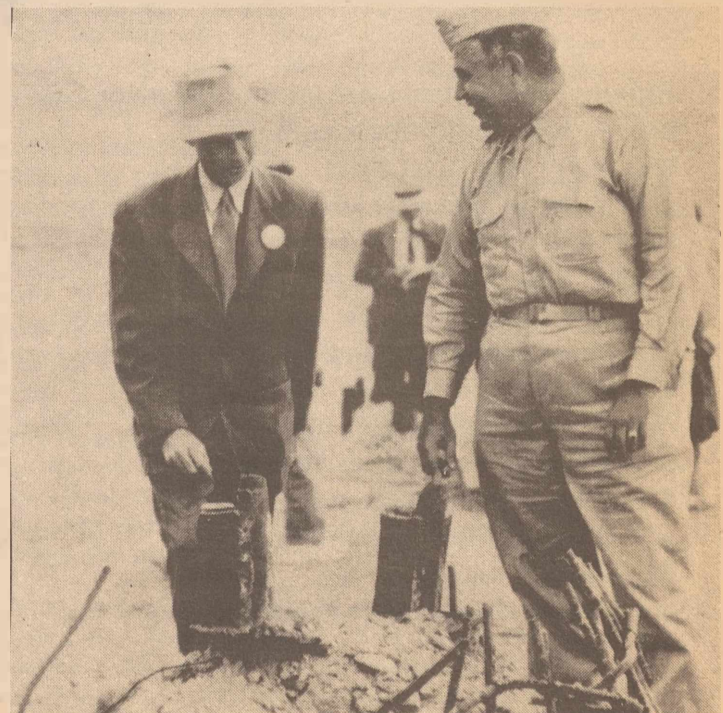
FLYREISER FOR STUDENTER FRA OSLO TIL:

New York	kr. 2.140.-
Paris	kr. 900.-
Dar Es	
Salam	kr. 2.940.-
Istanbul	kr. 1.420.-
Rio	kr. 3.860.-
Tokyo	kr. 3.760.-

Envegspriser. Nærmere informasjon hos:

UNIVERSITETENES REISEBYRÅ

Breivika · Postboks 865
9001 Tromsø · Norway

Oppenheimer og General Groves i Alamogordo etter atomsprengeinga sommeren 1945.

FATA MORGANA

Rollepelet! Det evige rollespelet og løgnene! Eg er heilt viss på det no! Det er det som har drive meg ut i vanføret.

Eg er nemleg ein sjarlatan. Ein kynisk sjarlatan av fælaste slaget. Men du er ikkje eit hakk betre. Ikkje det spor.

Vel, vel — eg er kanskje litt mer svulstig av meg i språkdrakta, men det er berre eit kostyme eg prydar meg med frå tid til anna. Og garderoben min er full av møllspiste kostyme. Møll trives særskilt godt i skapet mitt. Pussig? Slett ikkje, kostyma er jo så utsvetta at det er nett før dei begynnar å mugnast. Men det gjør ikkje noko, heftar meg aldeles ikkje. Nei, sjølv sagt gjør det ikkje det, saumane er rakna og då er dei jo ubrukelige. Men eg har undra meg litt, nei ikkje undra meg, det er ikkje sant — eg har stussa... Vel, kledda mine raknar så fort, før dei er ordentlig brukt, så... tøv, eg har då pengar til nye klede, visst har eg det — sjølv sagt har eg det, det er opplagt dei må rakne, det er i grunnen logisk.

Logisk. Det er det finaste ordet eg veit. Eg er logisk. Eg følgjer alltid dei rette premisa. Derfor skiftar eg alltid når saumana raknar. Det er logisk at folk ikkje vil blottlegge seg. Berre dumme folk gjør det. Og eg er dum. Eg vil ikkje kle av meg og gjøre meg sårbar. Langtifrå! Det har eg slutta med. Derfor kan eg gjøre det no.

No, no når alle forventningar er borte, kan eg le over min dårskap. Ja, eg var ein stor tåp i min tid då eg tok ryggtag med dei perverterte livsverdiar. Det var det eg kalla det då. No veit eg mykje betre. Men det verste av alt var at eg trudde eg hadde nedfelt eit naturgjeven krav i meg om å ta opp kampen — og vinne! Etterkvart fikk eg bokført mangt eit avlatspoeng

hos samvitet. Men det var før eg skjønnte eg var styrt av andre krefter.

Eg kan no glise breikjefta over min uopplyste tanke, gapskratte til namnet eg den gong bar, le rått over det eg trudde var byrjinga på slutten.

Det er bra å ta ting på avstand. Då skimtar eg av og til gjennom tåka og på gode dagar forsvinn det djevelske presset mot panna nesten. Men berre nesten.

Eg hugsar enno godt korleis eg var den gongen eg aldri så, dengong eg kravla i blinde på kanten til nihilismen sin avgrunn. Det er beint fram morosamt no å tenke på alle mine reiser. Eg tråla heile Europa og halve Latin-Amerika på leiting etter noko eg sjølv ikkje eingong visste kva var. Men no veit eg betre. Mykje betre.

Dei rette perspektiva kjem først med åra og dei har eg no.

Flaut! Flaut og komisk! Det er dei rette orda. Eg kjenn meg flau, men samstundes er det komisk. Eg kan berre ikkje dy meg — eg må trenge inn i det gamle skallet ein gong til. Berre for moro skuld, tru meg.

Eg minnes vel, den dagen eg hengde eit navneskilt på døra. Namchec. Med svart sprittusj.

Ein vanleg morgon. I spegelen såg eg fort korleis det nervøse, nesten desperate draget i dei blanké, daue fiskeauga mine langsamt smuldra opp då eg såg at det enno sto fem uopna flasker att i eska.

Godt. Eg kunne altså halde meg inne i omlag tre døger til. Mellom vindaugssprossene, skimta eg nokre av kyrkjearna. Lenger kunne eg ikkje sjå sjølv om rommet lå i sjetta etasjen. Likevel visste eg at bak tårna bukta den store elva seg, døsige, men samstu-

dens virilt pulserande, som eit metropolharte; ein genisiserve i ryggraden på ursivilisasjonen.

A, — flotte ord. Gode ord. Mine ord. Eg elska dei. Men eg hata elva. Ikkje sjøve elva, men den ustanslege valdtekten ho var offer for. Det var den eg hata. Sjølv sagt venta eg ikkje betre av turistane — dei var unnskyldt, men dei andre, dei hadde eg ei stund trudd betre om.

Ei ny flaske vart spretta. Fire flasker igjen. Dunsten av Whisky gjorde meg kvalm, men den lindra. Snart ville konturane av dei utbrende og plyndra ruinane nok ein gong komme att. Smertelige bilder i ein flerfarga revy. Motiva alltid i eit forrykande tempo. Gulfalma bilde av pulveriserete pilarar.

Men det var dette eg hadde trudd på. Det kan då ikkje vere mogleg at visjonen alt no er ein sprukken illusjon?

Smerten auka heldigvis etterkvart som brølet frå Satan sin runddans i ragnarokk kom nærare. Dei drepende bilda forsvann då gradvis. Eg slapp å tenkje.

Likevel sneik det seg inn eit og anna bilde av henne. Nemesis fryda seg vel no? Bilda bretta seg forførande over hjernebarken. Eg drakk meir.

Freista å kaste ho ut ein gong for alle.

Eg hadde plukka ho opp, lært ho alt. Forma hennes sinn og skapnad i mi eige støypeskei. Og ho var eit barn som mjukt og tillitsfullt lot seg forme. Eg hadde fått ho til å sjå — skjone samanhengar eg knapt hadde sette sjølv.

Så hadde eg slengt ho frå meg.

Som eit rotent kadaver hadde eg sparka ho ut. For første gong på lenge hadde eg då ei god kjensle å klamme meg til.

Men no kom ho att. Tigande. Krypende. Gråtande.

Forsvinn!

Men for svarte helvete, du veit korleis eg har det. Eg har sagt deg at det er umogleg. Du veit eg elska verda, livet — ja, menneska. Det er berre det at når du elskar som besett, og ikkje blir elska igjen, då blir livskimen, livsgnisten, rykt ut av deg. Du står att som ein zombie. Skjøner du? Og eg har elska, elska så mange gonger utan å elske, at eg har mista evna til å elske slik og ein gong kunne ha elska. Ein mekanisme går nemlig sund, og du blir skamfaren for livstid. Slik er det i elskahugen, slik er verda — i livet, desverre!

— Trur du på dette? Stemmen hennes var låg og trist, auga fælne.

— Ja, eg gjør det. Eg freistar å finne ein veg ut vanføret slik at eg slepp å tru, men den veggen finn eg berre ikkje. Bygge han kan vi heller ikkje. Iallefall ikkje eg.

Då eg vakna opp av rusen og rava ut på toalettet over gangen såg eg brevet.

Kast det, brenn det! Hamringa i bakhovudet var átvarande. Eg tok steget inn på toalettet, gjorde det eg måtte gjere og skylte ned. Suset i vannrøra då sisternesåla fyltes fikk meg attende i tida. Alle dei nettene eg låg våken og lytta etter toga som suste forbi.

Alltid tog undervegs, men dei stoppa aldri. — Ikkje hos meg. Eit klagande ul var alt eg fikk. Frå dei som var undervegs.

Korfor — må det alltid vere ein grunn? Det var ingen grunnar for, berre imot. Likevel plukka eg brevet opp frå golvet. Slengde det usele frå meg blant alle manuskriptene. Så la eg meg ned for å lese Raskolnikov for femte gong.

Bjørn Brox

Bazarovs barn og vi

«Bazarovs barn» er eit oppgjør med eit menneskesyn som florerer på venstresida. Tittelen viser til ein russisk romanfigur frå førre århundret. Bazarov var prototypen på nihilisten, mennesket som forkaster alle ideal og all tradisjon. Skagen ser eit slektskap mellom Bazarov og norske, radikale forfattarar av i dag: Solstad, Faldbakken, Haavardsholm, Koltzow og eit par til. Sjølv om dette for det meste er folk frå AKP(m-l), er det ein misforståelse å tru at berre AKParar vert råka av Skagen sin kritikk. Eg trur dei fleste på venstresida vil kjenne att sine egne haldningar blant dei som Skagen freistar setja til veggs. Eg følte meg i alle fall truffen.

Kai Skagen går til åtak på det biletet desse forfattarane teikner av det livet me lever: undertrykte folk i ei ond tid. Han siterer frå bøkene deira og kritiserer dette menneskebiletet. Høyr her kva kan skriv om det gode livet: «Å ha det godt er ingen rett. Å ha det godt er intet annet enn vissheten om å ha gjort rett og skjel for seg i livet, å ha handlet sitt beste og båret følgende av sine handlinger hele veien frem. Men Liv Koltzow later til å tro at et godt liv henger sammen med å bli spart for slit, motgang og omsorg for andre. Hun vil slippe å føde barn, slippe å gå i butikken, slippe å bli avbrutt i sin karriere... slik at hun kan ligge på sofaen som en

annen grønnsak og realisere seg selv».

Provoserande tankar? Skagen angriper alle som trur lykka ligg i eit anna samfunn. Det er det mange som trur (Såg du filmen «Piratene»). For: «Det er ikkje livet, men «Eli» (Liv Koltzow: «Historien om Eli») som er uten innhold, og tomheten hennes uttrykker seg i illusjoner og lykke gjennom forandring i situasjonen og omgivelsene...» Undertrykkingsideologien til Liv Koltzow (og dei andre) er egentleg eit overgrep mot «dei undertrykte meiner Skagen: «Hun gir dei ikke livshjelp, men dødshjelp. Hun hjelper dem ikke til å bære sine liv fram til livsforvandling, men oppfordrer dem til å sette egen bagasje igjen på fortauet.»

«Bazarovs barn» er ei spark bak til ganske mange som studerer på Universitetet i Tromsø. Det er mange som går rundt og påstår at samfunnet, systemet, lånekassen, kapitalismen eller andre er skuld i at folk mistriivst. Det som ikkje liker at det blir roka ved denne forestillinga byr halde seg borte frå Kai Skagen si bok. Dei bør heller bli opp i Klassekampen eller i Tid eller pensumlitteratursin (ISV) og få bekrefta fordommane sine. Folk med ei meir ope sinn og litt større tro på mennesket vil ha stort utbytte av å lese «Bazarovs barn».

Kai Skagen: Bazarovs barn. Gyldendal 1973

Rett fra Studenthusets kjøkken

«Poesi og musikk» heter denne «retten» vi i dag skal servere. Denne passer godt på kalde, sure vinterkvelder når fagstoffet har gått en stakkar til hodet og en er propp full av alle verdensproblemene (spydd ut av aviser og andre massemedier). Det du trenger til denne varme retten er:

En poet/dikter med sine egne dikt

Noen musikere

En stemning, kommer som regel sigende av seg selv.

La poeten varme opp og slipp deretter musikkerne til. Rør disse sammen i godt samspill. Vi foreslår til denne retten piano, bass og saksofon. La ingrediensene få utfolde seg uten stans en 40 min. tid.

Denne retten krever konsentrasjon, luk derfor ut utidige studenter som på død og liv må kjøpe øl eller prate.

Retten passer ypperlig sammen med fyr på peisen, levende lys og en god varm rødvinstdy. Du er garantert en koselig kveld. De som var «retten» på studenthuset var:

Hanne Aaga — poet

Odd Arvid Eilertsen — bass

Inge Kolsvik — piano

Genning Gravrok — saksofon

Hanne Aaga: 3 dikt

Prøvde berre å hente det grønne fra auga ditt

prøvde berre å nærme meg havet

leita berre etter livet ditt

prøvde berre grensene for huda mi

skulle gjerne vært der ved vår gråt

skulle gjerne vært der der i vår gråt

Det renn fra armane når eg strekker dei ut

det renn og renn mot deg flyt det

like inn i auga ditt fyller havet ditt

renn fra kinna dine mot mine føtter

stigande vatn rommer oss om oss nå

desse stigande hav som let oss bli til

slik alt blei til dei fyrste tider

da enno alt var celle

udelt svakt skjelvande i bylgjer.

SYLVIA FLATHS SISTE HANDLING
VAR DEN UPOETISK?

«Poesi er det motsatte av sjølmord»

Sylvia som pusta hardt inn og ut

Sylvia som opna krana

Den siste poesien til Sylvia

held meg meir i live enn nokon gong

Eg gjeng gjennom vatn

Du bergar ei hand

Eg gjeng gjennom vatn

Du fylgjer meg inn

Gjennom vatn gjeng eg til deg

lyfter av andletet ditt

og finn rike kjelder

Storebror ser deg
**-PRØVD DE PÅ KIRKEGÅRD
 Å DREPE
 MOREN MED LISTES
 GIET FORBUD MU
 stemplet
 av SIPO**
**DU SVARTE-
 LISTES
 MUL
 HURTIGVIN**
 -Skolens straffemetoder
**MINNER
 OM TORTUR**

Har' u sett VG i dag?

Har' u sett VG i dag? Måkan as-
 noe så jævlig a dø, skjønner
 ikke at dom kan skrive slikt. Le-
 de'ru hva han sadisten hadde
 gjort med «rypa»? Jeg blei helt
 sjokka jeg da jeg slo opp avisa på
 bussen. Det er det som er så kjekt
 med VG og Dagbla, kan lese
 om over alt. Dessuten har'em jo
 så svære overskrifter at til og
 med «oldisa» — ja bestemora mi
 altså — kan lese uten lorgnettene
 sine. Stilig dame hu. Dom gjør
 nye for de gamle.

Huser du i høst da VG skreiv
 om han super perværse fyrn? Ja,
 det sto noe slikt som detta:
 «Voldtatt, kvælt og hengt» Nei,
 da skulle'ru hørt hylet på «oldi-
 sa» «Åååå gid så fryktelig da,
 nei, jeg har ikke lest maken i hele

mitt liv. Gid slik var det da ikke
 før i tiden» osv. Men hu leste vi-
 dere. Du veit åssen slike damer
 kan bli opphissa. Ja, jeg for min
 del laga litt til på overskrifta jeg,
 bare sånn for «gøy», syns liksom
 det passa så bra. Hør her
 — «Voldtatt, kvælt, hengt og
 spist opp». Greit, greit den var
 makaber asså, men det jeg syns
 var jævlig var at fyrn som liksom
 skulle ha gjort det hadde ikke
 gjort det. Dom hadde ikke bevis i
 hvertfall. Der hadde hele Ola
 Donk gått å lynsja fyrn i tankene
 også var det ikke sikkert det
 var'n en gang. Tenk at han An-
 dropov tok repert i går a. Gjor-
 de'n ikke? Det så da sånn ut på
 førstesia i VG. Åå, var'e bare
 noen som hadde sagt det åå.

Media-moral

**HVOR GÅR GRENSEN MELLOM IN-
 FORMATIV OG SENSASJONELT STOFF?
 HVA ER GOD JOURNALISTIKK OG HVIL-
 KEN UTFORMING BØR DEN HA?** To vans-
 kelige spørsmål som har blitt stilt og debattert
 før, men ikke desto mindre viktige i dag. Eller
 kanskje de er mere aktuelle i dag enn noen
 gang!/? Hvorfor det? Jo, fordi sensasjonsstoff
 sniker seg mer og mer inn i alle medier. Dess-
 uten vokser antall medier for hvert år. Vi får
 flere TV-kanaler og radiokanaler, samt et godt
 utvalg av aviser og ukeblader.

OVERSKRIFTER SOM KRIMINALBLAD

Les en eller to av landets
 største aviser og få følelsen av
 å ha et kriminalblad mellom
 hendene! Overskriftene, «fe-
 te» sådanne, kan nå se slik ut.
 Her kan det trekkes fram gra-
 verende eksempler i fleng, jeg
 skal nøye meg med et råtts eks-
 emplar.

På første side i VG
 27. sept. i år sto det følgende:
 «Voldtatt 7-årig datter». Når
 man leser slike overskrifter
 med dertil nøye beskrivelser
 av handling og åsted inne i av-
 isen, kan man stille seg en
 rekke spørsmål. Blir stoffet
 mer informativt ved en slik

grotesk framstilling? Med det
 mener jeg de nøye beskrivel-
 sene av handlingen. Jeg men-
 ner ikke med det at slikt stoff
 skjer, MEN er det nødvendig
 å framstille saken på en slik
 sensasjonell måte? Saken er
 jo tragisk og ikke sensasjo-
 nell. Hvordan føles det for
 nær familie og venner å få
 slengt slik i fjeset? Er ikke
 dette å trå over streken mo-
 ralsk sett?

HVA KOM FØRST- HØNA ELLER EGGET?

Spørsmålet om hvem som
 står ansvarlig for sensasjons-
 nyheter er ganske interessant.
 Skulle en være så «frekk» å
 spørre en avis hvem som står
 ansvarlig for akkurat den ar-
 tikkelen, skulle det forundre
 meg om en får svar, det ville
 ikke forundre meg om en ble
 satt over til alle som jobber
 med avisen etter tur. Sensa-
 sjons-stoff skrives, men ingen
 i avisen står egentlig ansvar-
 lig.

«Vi skriver jo bare det folk
 vil ha.» Den har vi hørt før.
 Resultatet blir en kulturell
 ping-pong med sosial-porno
 som salgsmiddel og Hans Fr.
 Dahl som kulturelt alibi. Ty-

pisk er det vel også med avise-
 nes mikroskopiske dementier
 og helst må det ha kommet et
 injuriersøksmål før de kom-
 mer.

LESER BARE SE OG HØR HOS TANNLEGEN

Dagsaviser tenderer 100%
 mot sensasjonspresse. Siden
 konkurransen er hard og folk
 leser det kommer flere og fle-
 re etter. Det gjelder å selge.
 Helt naturlig, det, så lenge
 man ikke spekulerer i andres
 tragedier og historier som hø-
 rer hjemme i politi-rapporter.
 Men det kan ikke nektes for
 at vi er med på å opprettholde
 trenden. Vi leser sensasjonene
 villig vekk, men ingen vil inn-
 rømme det. Så egentlig har
 avisene rett når de sier at de
 skriver bare det folk vil ha. Vi
 er konsumenter av det sensa-
 sjons-stoff vi kritiserer, para-
 doksalt nok.

Hvorfor vi leser sensa-
 sjons-stoff skal jeg ikke prøve
 å forklare her. Heller ikke
 hvorfor ulykker som skjer of-
 fentlig trekker folk til seg som
 bier til en skål syltetøy. Det er
 for vanskelig.

MODER JORD - RIK OG FATTIG PÅ SAMME TID

Vestens moralske ansvar for fattigdommen i verden

Av Bent-Are Jensen

EGIL TORJUN NÆSHEIM

Vi innbiller oss gjerne at det går framover her i verden, at livet blir bedre etter hvert som århundrene ruller avgårde. Og det stemmer for så vidt, av og til, i noen henseender — og det stemmer ikke. Ta utviklinga på det våpentekniske området som eksempel. Forfedrene til besteforeldrene våre trakk fram klubba når de engang i steinalderen følte seg trua eller blei mektig forbanna. I dag sitter rovdynene og sikler over utlösningknappen for nøytronbomba og SS-20. Nøkternt sett har det skjedd ei moralsk pervertering over tid. Ondskaper har ikke bare styrka stillinga si gjennom et vanvittig teknologisk forfall. Ondskaper truer den menneskelige sivilisasjon som sådan, med utsettelse. Men det var Vestens moralske ansvar for fattigdommen i verden vi egentlig skulle snakke om, sjøl om dette ansvaret og atomtrusselen er to sider av samme sak.

GIKK KOLONIALISMEN UNDER?

Europeiske kolonialisme led formelt skibbrudd på 1950-tallet. Reiulf Steen skreiv ifjor (Fakelen nr. 2, 82): «Over en periode på ca. 20 år — fra 1960 til 1978 — er bruttonasjonalproduktet pr. innbygger i de fattige land i den 3. verden økt fra i underkant av 200 dollar til i overkant av samme beløp — mens vi i Norge økte fra 4750 dollar til 9500 dollar. En tilsvarende vekst har man hatt i de fleste andre industriland.» Tar vi inflasjonen med i beregninga, betyr dette en nedgang i levestandard for de fattige på denne jord.

TRE FJERDEDELER...

Tre fjerdedeler av verdens samlede inntekter går til bare en fjerdedel av menneskeheten. En halv milliard av våre medmennesker lever i en permanent nødtilstand. Eduardo Galeano skriver om

denne miserens massakre i boka «Latin-Amerikas åpne årer»: «... hvert år blir det lydløst sprengt tre Hiroshima-bomber over disse folkene som er vant til å lide med sammenbitte tenner...» På slutten av 70-tallet tilbragte undertegnede et års tid i Latin-Amerika. Jeg vil her nevne et av de inntrykk derfra som har brent seg inn i bevisstheta mi og som jeg aldri vil glemme så lenge jeg lever. Det er synet av ei lita indiansk gjeterjente oppe på den øde andinske høgsletta, der hun med store og håpefulle øyne rekker ut tiggerhanda til turistbussen som suser forbi i 80 km/t. Et menneske har ikke lov til å stå der så ensom, så bedende, så ydmyk, så fortapt og fortvilt fattig!!

UNDERVIKLINGAS HISTORISKE UTVIKLING

Mange land som i dag er underutvikla, hadde et allsidig næringsliv, økonomisk samkvem seg imellom og høgt utvikla kulturer før de blei underlagt europeisk kolonialisme. I dag er kolonialismen erstatta av nykolonialisme, nemlig den situasjon som eksisterer når utenlandske interesser kan rå over et annet land uten at det fins noen formell overbygning (kolonialt byråkrati, militærbaser o.l.) som befester styret. Det utøves da makt gjennom kultur- og ideepåvirkning, de økonomiske forbindelsene og gjennom alliansen med den lokale overklasse. Viktige begreper i denne sammenheng er: Vekst uten utvikling, avhengighet, ujevnt handelsbytte og sentrum-periferi. Latin-amerikaneren Eduardo Galeano påpeker at spesialisering og arbeidsdeling i dag betyr at noen spesialiserer seg på å hente gevinster mens andre spesialiserer seg på kontinuerlig å tape — altså en prosess der bytteforholdet stadig forverres til i-landenes fordel.

STRUKTURFASCISME

Johan Galtung opererer med begreper som strukturell vold og

strukturfascisme. I en kronikk i Dagbladet juleaften 1973 skriver han om en individualiserende kristendom («julens budskap») som er blind for «... vår tids groteske virkelighet: en strukturfascisme som utsletter tusener, hundre tusener gjennom utspulerte våpen og opprettholder imperialismens repressive

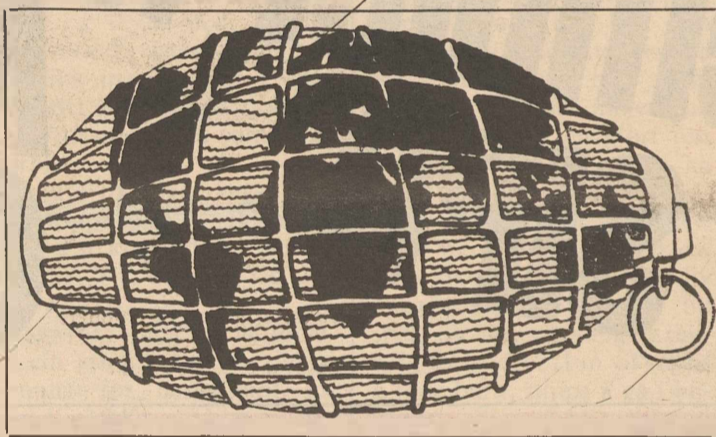
tvangsjakke, dag ut og dag inn — uten at det fins en eneste usannferdig blant dem, bare mennesker som gjør sin daglige jobb... En fascisme som er strukturell mer en tilsiktet, som er bygd inn i våre samfunn og derfor ikke er avhengig av onde mennesker med onde hensikter.»

HAN TYKJE

En tykje som (Adolf) Reagan er altså ikke nødvendig for at systemet skal fungere; han er bare en ondarta svulst på kapitalismens rumpe. De som driver våpenteknologisk «utvikling», ofiserene, politikerne, kapitaliste-

ne — de er gjerne alle snille mot sine barn, lar naboene leve i fred; kanskje er de til og med vegetarianere. Det hjelper bare ikke. Den Store Synd, fattigdommen og utbyttinga av den 3. verden, verker stadig like ille. For stabiliteten, dvs. galskapen, blir stadig forsvart med militære midler.

BOMBER FOR BRØD

Det blir i verden idag brukt 20 ganger så mye på militærvesen som på utviklingshjelp. Militærutgiftene er de fleste steder omtrent tre ganger så store som ut-

giftene til helsevesen. Hver fjerde vitenskapsmann og tekniker i verden arbeider for militær forskning. Militærutgiftene i 1976 utgjorde et beløp som svarer til bruttonasjonalproduktet

for den fattige halvpart av dens befolkning. Nedrustning er nødvendig ledd i en ny og ferdig verdensordning. Miliralliansene står i veien for rustning, og dermed også i veien for ei rettferdig verdensordning hvor i-landene ikke lenger unntrykker og utsuger u-land. Opprustning er i alle henseender umoralsk.

HVORDAN HOPPE AV KARUSELLEN?

Et nytt Norden kan bli et alternativ til en vanvittig verden. En fjerdedel av menneskeheten velter seg i tre fjerdedeler av verdens samlede inntekter. Et nytt Norden kan i fellesskap vise det finnes en annen vei, hvor solidaritet og menneskelige verdsetteres høyere enn økonomisk vekst og konkurranse. For bevegelsen Framtiden i Veien Hender ønsker å få seriøst redet i hvilken grad Norden frigjøre seg fra handelskonkurransen mellom industriland. Alternativet er et mer sjølforsørtdisk likevektsmarked, i et verdig samarbeid med ett eller flere progressive u-land. Klare vi å få til noe slikt, kan vår samvittighet bli bedre, og vi kan attpåtil begynne å kalle utvilinga for fremskritt.

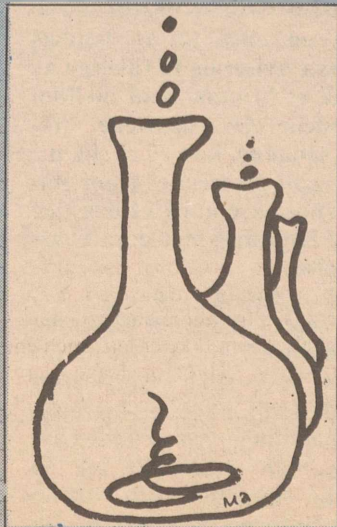
FRITT FRAM FOR SUPERMENNESKET?

Moderne medisinske teknikker har etter hvert satt oss i stand til å «tukle» med naturlige prosesser. I de fleste tilfeller har dette ført til en positiv utvikling... Men... (det er alltid et men): Hva med f.eks. manipulasjon av arvestoffer, forsøk med krysning av dyr og mennesker? Hva med opprettelser av sædbanker for spesielt «intelligent sæd»? Hvor går grensen for hva som er etisk forsvarlig?

I september i år ga Rådet for medisinsk forskning ut en rapport hvor de spesielt tok opp etiske retningslinjer ved kunstig befruktning og ved såkalte prøverørsbarn (på fagspråket: in vitro fertilisering IVF). Utviklingen er enda ikke nådd de dramatiske tilstandene jeg skisserte i innledningen, men vi bør være på vakt.

Hvert år fødes det ca. 100

barn i Norge som en følge av kunstig befruktning. Behovet er stadig økende. Omfanget av prøverørsbarn er ikke så stort enda. Begge disse metodene åpner imidlertid for muligheter som sosialetisk er betenkelige. Til en viss grad vil de gjøre det mulig å drive en selektiv menneskeavl. I og med opprettelse av flere sædbanker vil en slik utvikling bli mer og mer sannsynlig.

KLONING

Forskning på befruktede egg har vist at embryo kloning hos mennesker er en mulighet i forbindelse med IVF (prøverørsbarn). Eks. er en deling av et befruktet egg, slik at de to deler utvikler seg til helt like individer. De forsøkene som hittil har vært gjort på dyr, har vist at kloning nå også er mulig rent teknisk på mennesker. Kloning innebærer store muligheter for manipulering med arvestoffer. Bl.a. vil befruktede egg som var planlagt implan-

tert, kunne bli vraket, fordi de genetisk sett ikke holder mål.

RETTLIG STILLING

Den juridiske side av saken er kanskje den mest interessante. Rettsreglene på dette området er tildels meget mangelfulle. I dag har barnet ikke noe alminnelig rettskrav på å få vite om sitt biologiske opphav. Mange mener også at kunstig befruktning forutsetter at barnet ikke får vite noe om forholdene ved sin tilblivelse + at sædgiveren har absolutt anonymitet. Enkelte vil imidlertid hevde at dette går på tvers av barnets grunnleggende rett til å få vite hvordan det er blitt til og hvem dets biologiske foreldre er. Men springer denne rettigheten ut fra hensyn til barnet? I og med at det ikke er meningen å etablere et familierettslig bånd mellom barnet og sædgiveren, kan kjennskapet dem imellom virke heller hensynsløst.

Andre punkter hvor det kan være tvil om hva som er riktig, er bl.a. i spørsmålet om hvorvidt en fast partner til moren som engang har erkjent farskapet, senere kan fraga det igjen. Det er også uklart om sædgiveren kan idømmes farskap i de tilfellene der han kan identifiseres.

FORSVAR FOR PROMISKUITETEN

Moral var lenge ensbetydende med seksualmoral. «I den borgerlige epoken tenderer moralbegrepet til å innskrenkes ytterligere til fremfor alt å gjelde det seksuelle området», iflg. Pax Leksikon.

Da den puritanske arven og den borgerlige oppdragelsen blei kasta på dungen av opp-

rørsgenerasjon og venstreside gikk ordet moral nærmest ut av språket, iallfall i våre hverdagslige forestillinger. Og når ordet blir leita fram igjen er det fremdeles stekt knytta til puritanisme og Sundbydebatt. Moral er fremdeles noe med sprit og puling.

Ettersom det er denslags moraldebatt som engasjerer og fyller sidene i Dagbladet må det åpenbart være noe folk synes er viktig. Det er her de sterke følelsesmessige reaksjonene opptrer, ikke i moralfilosofien. Per Sundby vil tilbake til de gamle normene, eller rettere sagt til den gamle praksisen, da folk var monogame og gifta seg og jobba og ikke gikk på fylla. Hvis det er normene som bestemmer praksisen og ikke omvendt er løsningen enkel: polprisen og skjenkebestemmelsene på den ene sida, og en slags folkelig consensus på den andre sida: man lever monogamt, men skiller seg ikke, man ruser seg ikke. Og helst skal man tilbake til den fordømmende holdninga overfor alle som tilbringer sine liv i periferien utenfor kjernefamilien.

Hvis det derimot er slik at praksisen bestemmer normene, som det ser ut til, blir det verre å skulle ta ondet ved rota. For hva er det da som bestemmer praksisen? Vi kan bare svare noe vagt om Fordring, om Mekanismer i Samfunnet, om forandra sosiale forhold eller en mystisk oppdukkende Ny Be-

vissthet. Av en eller anna grunn blir vi mer individ-orienterte, mer egoistiske, vi krever «sjølrealisering» på bekostning av solidaritet, vi nekter å ofre oss sjøl på fellesskapets alter. I tillegg nekter vi å gi opp alkoholvanene, forelskelsene og det derav følgende seriemonogamiet, eller derav følgende promiskuiteten. (for å forenkla det til et valg mellom to livsformer, som det ikke er, egentlig).

Mange blir forvirra av tidas «normløshet», i likhet med Per Sundby. Fordi vi bare vet hva vi ikke vil (det tradisjonelle ekteskapet, det eksklusive parforholdet). Men hva vi vil i stedet, det har vi i høyden uklare forestillinger om; vi vil noe med Frihet, noe med Likhet og noe med Broder- og Søsterskap. Og vi vil leve ut vår seksualitet i større grad enn tidligere generasjoner har gjort. Men samtidig vil vi ikke gå glipp av den nærheta som kan oppstå i et parforhold. Så hvordan går man fram for å få både i pose og sekk?

Monogamiets ideologi går på samhörighet, på å underordne seg et fellesskap, til beste for

Barna, for Slekt, for Samfunnet. Man antar å kunne leve ut alle behov for én partner, seksuelt og på andre måter.

Promiskuitetens ideologi går ikke bare på seksualitet, men på nødvendigheta av å leve ut flere sider av seg sjøl, på å bringe inn det uforutsette og grensesprengende, på å ta sjansen på både ekstase og en trøkk i trynet i forhold til andre mennesker. Foreløpig står vi i et ingenmannsland der vi prøver ut flere livsformer samtidig og trekker frem ideologier etter behov. Hva som er mest «moralisk» i betydninga Best for Flest kan bli hipp som happ. Konsekvenser har man ikke oversikt over, uansett.

Men hvis moral går på plikt til å ta hensyn til seg sjøl like mye som til andre mennesker, har en plikt til å sørge for egen

utvikling, som igjen er knytta til opplevelsen av andre mennesker.

Ekteskapet taper terreng iflg. Statistisk Sentralbyrå, men samme byrå har ikke statistikk over lykke og ulykke og hva som skjer i hodet på folk i møter/kollisjoner med andre. En forsiktig tese: Folk veit sjøl når det er tid for det ene og det andre, ser en logikk i eget liv som ikke lett er synlig for andre. Moral har noe med ansvar å gjøre, og ansvar for eget liv er ikke nødvendigvis å gjemme seg i trygg tosomhet. Trygghet er også feighet, til en viss grad.

Moralen er: Moralén får du ta ansvar for sjøl, og tro iallfall ikke at Moral er å unngå å skade/såre. Det unngår du ikke i noe fall.

Den amoralske vitenskapen

(forts. fra s. 5)

gen intensjoner om å bruke. Tilbake står den kollektive skylda, men ingen skyldige.

Pulverisert ansvar

Når Steiner advarte mot teknikken mente han ikke at man burde avskaffe dampmaskinen. Men han påpekte at det tekniske «fremskrittet» fordrer en tilsvarende utvikling av vår moralske innsikt (!) og vår vilje for at vi skal kunne styre det. Når vi mangler denne kontrollen blir vår gode vilje maktesløs overfor teknikkens egenvilje.

Nazi-Tyskland viste oss at det kan være et gap mellom kollektivets og den enkeltes moral. Hvis man forutsetter at sunn fornuft og god vilje, sikkerhetstiltak og det riktige politiske systemet skal være i stand til å kontrollere bruken glemmer man at politiske systemer er skjøre saker og at sunt folkevett kan være ganske usunt til tider.

Når individet handler som representant for eller som del av en større helhet er normene annerledes enn når det gjelder enkeltindividets

handlinger. Dette gjenspeiles f.eks. i at mord er uhyrlig, mens krig er akseptabelt. Soldater er ikke ansvarlig for de mordene de måtte begå. Man kan anta at det samme gjelder individer som treffer avgjørelser på vegne av f.eks. nasjonen. En kjernefysisk krig vil derfor ikke være et resultat av noe enkeltindivids valg eller ønske, bare av en rekke småvalg som muligens kan sies å være «adekvate» i Lindseths betydning. Men hva summen av disse valgene kan bli har ikke enkeltmennesket oversikt over. Allerede i 1950 sa Einstein at «Vår verden trues i dag av en krise hvis omfang ikke helt synes å ha gått opp for dem som har makt til å treffe de store avgjørelser. Frigjøringen av atomkraftene har endret alt, bare ikke vår måte å tenke på, derfor glir vi mot en katastrofe uten like. Vi trenger en vesentlig ny tenkemåte, hvis menneskeheten fortsatt skal leve.»

VETT & UVETT

Var Einstein en skurk? Eller var han dum, siden han ikke skjønnte hvor det bar? Og hva med Oppenheimer, og med alle de andre brave vitenskapsmenn m. edle motiver og forskerånd — hvor mye kan man stille dem personlig ansvarlig for verdens elendighet? Skal man kreve at de overser sine oppdagelser og sin vitenskapelige nysgjerrighet?

Nei. Eller jo. Av og til virker det uhyrlig at enkelte kan kombinere så mye dumhet og gluphet i samme hode. F.eks. Samuel T. Cohen, som i -58 «oppfant» neutronbomba. Han liker å oppfinne våpen, han. Han synes der er en fascinerende beskjeftigelse. Og noe umoralsk kan han ikke se i neutronbomba, for «menneskene er fiendtlige soldater, og å skåne sivil eiendom er en god ting.» Iflg. Cohen ligger det i menneskets natur å føre krig, fordi menneskene er monstre:

Humanisten Samuel T. Cohen.

«Den som ikke faktisk dreper, bærer på en hemmelig lyst til å drepe.» For øvrig betrakter han seg som humanist.

KIRKA - ABORT - MORAL

Denne diskusjonen har vært tatt opp utallige ganger, men likevel, disse «Børre-tider» kan man ikke diskutere det nok!

Vi opplever jo at kirka i denne debatten kjører fram med sitt — vern om det ufødte liv. — Javel, men hva med det fødte? En kan jo spørre seg om ikke det er mer verd. Eller kanskje det er feil å stille spørsmål slik? At man ikke kan måle et liv mot et annet. Jeg mener at man kan stille et slikt spørsmål. Verd er kanskje ikke et ord. Men heller at et menneske som har starta sitt liv, har krav på mer OMSORG og TØTTE fra oss!

Og hva med kirkas engasjement i saka? Jeg vil hevde at det er noe skeivt i forhold til engasjementet på andre områder. Høyr ingen prest som vil legge ned et embete p.g.a. vedtak om ut-

plassering av raketter i Europa. Enda de har et klart formål — krig — drap av mennesker. Eller tar avstand fra invasjon, krig. Eller går ut mot internasjonale selskaper som sprer livsfarlige medisiner i u-land, som fører til at hundrevis av barn får alvorlige sjukdommer. Mye kunne vært nevnt. Her kan man virkelig etterlyse engasjement, og spørre seg hvor vern kommer inn...

Apropos vern. Er det vern å la et barn bli født inn i et miljø som ikke har ressurser til å ta imot det?

Her blir det snakka om å skape et trygt miljø hvor mora blir i stand til det (det blir helst med praten...). Og hvordan skal det gjøres? Det er en god del som må forandres på. Og det er ikke bare snakk om økonomi, men også mangel på psykiske — sosiale

ressurser. Og et bedre miljø skaper man ikke bare med mødre-hjem... det er noe naivt. Ikke alle føler behov for «kristen omsorg».

Hvem mener egentlig presteskaper at de er, når de stiller seg til doms over andre mennesker? De handler etter Guds lov hevder de. Men denne loven er det jo ikke alle som godtar. Ikke i den utforming kirka har gitt den. Likevel mener de å ha en gudgiven rett til å bestemme over andre menneskers kropp og liv. Det faller dem ikke inn at disse andre menneskene fullt er i stand til å ta en slik avgjørelse sjøl. Lukter litt av kirkas kvinnesyn (jmf. Paulus: kvinner skal tie i forsamlinger, sitte på sin brede bak og føde barn...)

Man kan jo bare se hvem som

kjører hardest ut mot abort. Menn innen kirka. Som vår alles kjære Børre + tilhengere, som vil tvinge sitt syn gjennom ved å nedlegge sine statlige embeter. Og siste utspill. Å gå direkte på sjukehuspersonalet, sjukepleiere, leger — hjelpepleiere. For om mulig å tvinge dem til å nekte medvirkning ved abortinngrep. Heldigvis har ikke siste aksjon vist seg særlig vellykka.

Til slutt. Hva med den tanken om at den kvinna som har bestemt seg for abort har tatt en avgjørelse, som ikke er lett, men en avgjørelse. Hvorfor legge flere byrder på — og kalle henne en morder — for det er jo hva kirka gjør, indirekte. Hva med litt medmenneskelighet — og VERN av det FØDTE liv...

Intervju med **HAPPY MAN**

Happy Man — emblemet er symbol for human-etikere over hele verden. Her i Norge står H.M. for Human-Etisk Forbund (HEF). Utopia har vært så heldige å få intervju HEFs formålsparagraf.

— Hva er HEF?

— Human-Etisk Forbund i Norge er en organisasjon for mennesker som mener at etikk og moral er så nødvendige verdier i samfunnet at de bør vernes om og utvikles på rent menneskelig grunnlag, uten å kobles sammen med dogmatiske religionssystemer eller bestemte trosretninger.

— HEF er altså en organisasjon utenfor Statskirka?

— Forbundets vedtekter krever ikke utmelding av Statskirken som betingelse for medlemskap. For de fleste human-etikere vil det likevel være naturlig å stå utenfor, med mindre det foreligger tungtveiende grunner for å tilhøre kirken.

— Hva er spesielt for HEF?

— Et karakteristisk trekk ved det humanetiske livssyn er innrømmelsen av at vi et sted kommer til en grense for vår erkjennelse. Utenfor denne grensen er

det ingen som vet noe. Her krever human-etikken frihet for individuell tanke og forestillings-evne, men opphører ikke forestillinger om det ukjente til dogmer med påstand om almenyldighet. Den enkelte humanetikers helhetssyn på tilværelsen kan variere fra person til person. Mange vil f.eks. erklære seg for

ateister, andre for agnostikere. Human-Etisk Forbund har plass for begge disse kategorier.

— Hvilket grunnlag mener HEF at etikk og moral skal bygges på?

— Human-etikken gjør kravet om sinnets ærlighet ved erkjennelsens grense til et ubetinget etisk krav. Dette blir et av human-etikkens særpreg i forhold til de religiøse systemer, hvor nettopp troen på ubevisbare fenomener utenfor denne grensen anses som grunnleggende.

Human-etikken hevder at det er mer realistisk å søke sitt livsgrunnlag innfor menneskehetens erfaringsområde enn å bygge på forestillinger i det ukjente. Og grunnlaget for etikk og moral må søkes innenfor dette området. Dette er et annet av human-etikkens særpreg i forhold til religiøse systemer.

— Og hva så? Hvordan skal vi oppføre oss overfor hverandre?

— Human-etikken hevder at

gjensidighetssansen og fornuften (rasjonal tenkning) må være ledetråder for etikken. Gjensidighetsprinsippet må være etikken praktiske grunn-norm. Alle mennesker må prinsipielt betraktes som likeverdige og hver enkelt bedømmer etter sin etiske adferd og holdning, ikke etter sin tro.

— Så til slutt: På hvilke områder gjør HEF særlig innsats?

— Vi vil motvirke diskriminerende lover og praksis.

— Vi driver opplysningsarbeid og deltar i samfunnsdebatten.

— Vi har over 40 lokal- og fylkeslag.

— Vi arrangerer borgerlig konfirmasjon 20 steder.

— Vi lager altså alternativer til de kirkelige ritualer. F.eks. bisetelser uten prest.

— Svært viktig ser vi arbeidet for livssynsorientering (istedenfor kristendom) i skolene.

God bless Atheism

Avskjedsprat med studentpresten:

OM SYKLING OG RELIGIØSITET

Studentprest Knut Olstad er vel akkurat slik vi venter at prester skal være, tenkte vi. Smilende og jovial på hverdagen, verdig og tankfull på søndagene.

Men så skulle det vise seg at det er noe mer som hører med i bildet av Knut Olstad. For studentpresten sykler. Ja, ikke bare i den forstand at han slenger seg over eldstedatterens kombisykkel en snartur på kiosken for å kjøpe Vårt Land (istedenfor Dagbladet, må vite). Neida, her er det nemlig snakk om større prosjekter. Tre ganger har han tråkket seg gjennom «Den store styrkeprøven» fra Trondheim til Oslo. Og om våren har man kunnet observere hans lange skikkelse på to hjul mot Ramfjordbotn nesten for veiene er blitt skikkelig bare. Dessuten utmerker han seg som meget hjemmekjær når det er overføring av f.eks. sykkel-VM i TV.

Men siden Olstad etter seks år som Den norske Kirkes studentprest ved Universitetet i Tromsø nå skal slutte, er det naturlig at vi ikke bare snakker med ham om sykler og sykling. Vi holder oss likevel innenfor sjargongen ennå ei stund, og vi spør ham:

— Har det vært en «styrkeprøve» å være kirkas eneste representant blant 1700 studenter?

— La meg først få protestere på at jeg er kirkas eneste representant! svarer Olstad og fortsetter: — Kirkas representanter er også alle de lærere og studenter

som er døpt og tror.

Men noen ganger har jeg følelsen av at jeg blir betraktet som en slags fortidslevning, om jeg som prest drister meg til å forsvare kirkas tro. Og det kan være slit-somt når jeg noen ganger nesten blir gjort ansvarlig for kirkas feilgrep gjennom tidene. Det er lenge siden det var «in» å være kristen i et intellektuelt miljø!

— Men har kirka, med sin 2000 år gamle Bibel, egentlig noe å tilføre dagens studenter og akademikere? I ei tid når vitenskapen stadig kommer fram til nye erkjennelser må vel kirkas budskap være avleggs?

— Bibelen er ikke uaktuell sjøl om den er gammel! svarer Olstad. — Mens vitenskapelige «sannheter» har en gjennomsnittlig levetid på 15 år, mener jeg at Bibelens veiledning om hvordan vi skal leve overfor Gud og overfor mennesker, har gyldighet også i dag. Når det gjelder menneskelivets grunnleggende problemer, er mye likt i dag og for 2000 år siden.

La meg også forsøke å rydde opp i den misforståelsen at *tro* og *vitenskap* er nødt til å konkurrere med hverandre og slå hverandre ihjel. Troen kan utfylle vitenskapen, det er bare snakk om to forskjellige måter å forholde seg til den samme virkeligheten på. Som på alle andre av livets områder, gjelder det å finne en fornuftig balanse. Det kan være like galt å stenge seg inne på

bedehuset som på laboratoriet, sier Olstad, og har mer på hjertet, for dette er et emne han er opptatt av, men vi må ile videre på vår spørsmålsliste:

— Er dagens studenter religiøse? Eller møter du bare teknologisk orienterte studenter med større interesse for neste eksamen enn de evige sannheter?

— Det er vel ingen mennesker, heller ikke studenter, som ikke er religiøse. Religiøse i den forstand at de stiller spørsmålene: Hvem er jeg? Hvorfor lever jeg? Finnes Gud? Men vårt religiøse behov kan undertrykkes. Mye tyder på at dagens gjeldstynge studenter blir nødt til å sette det religiøse behov til side i kampen for å kvalifisere seg til en plass i yrkeslivet. Den gamle tanken om at universitetsstudiene skulle gi studentene kulturelle og åndelige vekstmuligheter *ved siden* av den faglige utvikling, er lite tilgode sett i dagens universitet.

— Som en slags statsautorisert talsmann for den strenge moral — du må vel noen ganger ha blitt fristet til f.eks. å stille deg opp i ei kantine og rope ut noen Pauli ord til dagens studenter?

— Det er en fristelse jeg i allefall ikke har hatt noen problemer med å stå imot, forsikrer studentpresten, og vi tror ham når han legger til at det ikke ligger til hans natur å ta oppstilling rundt omkring for å holde skjenneprekener.

— Dessuten vil jeg fremheve

at det kristne budskapet ikke først og fremst er et moralsystem som blir tredd ned over hodene våre, men et gledelig budskap om Jesus Kristus og det han har gjort for menneskene. For øvrig skammer jeg meg slett ikke over å holde fram de kristne moralnormene, fordi jeg har sett så mange eksempler på at det er godt for menneskene å leve etter dem.

— Til slutt, Knut Olstad, hva ville du gjøre hvis du fikk sjansen til å være rektor for en dag?

— Kanskje få bygd en universitetskatedral i Brevikva? drømmer studentpresten, men kommer fort ned på jorda igjen: — Mye er ugjort innenfor studentvelferden. Derfor kunne jeg tenke meg å innkalle til et møte med representantene for studentene, studieveilederne, sosionomen — og studentpresten, for å drøfte hva vi i fellesskap kunne gjøre for å bedre kårene for de studentene som livet ikke har fart så lett med. Mange opplever at problemer blir forsterka i en pressa studiestuasjon.

Sa Knut Olstad. I desember sier han takk for seg i Tromsø, og drar sammen med familien til Levanger. Der skal han være prest for «vanlige folk». Men kjenner vi ham rett, blir det vel tid til noen runder på velodromen også!

Av Kjell Gunnar Skodvin

— Bak sykkelstyret blir jeg som gutt igjen, sier Knut Olstad, som siden av sitt virke som studentprest er lidenskapelig hobby syklist. Han poserer han på fotografens velvilligst utlånte sykkel, før han pakker sammen og flytter til Levanger.

FRIDAG I ATHEN

Av Sølvi

fredag er min fridag. Det er markedsdag og handelsdag, men ennå er det morgen. Sola kinner på Likavitos høyden, og naboens kanarifugler er i forform. Trekker en kjole over hodet, stikker tærne i et par gode lærsandaler og går på terrassen. The og Athens News. Jannis er kommet til barberinga; han gjør alt på herandaen sin. Den ser ut deretter: strykejern, panner, bord, barbering, til og med toalettet er der. Jannis er en Millersk figur på 80 år som har sitt lille hus klemt mellom boligblokkene. Han er et beste bevis på forrige generasjons byliv.

Det er godt å våkne til en varm terrasse. Sitte stille og høre naboens prat, tikking av skrivemaskiner, og for 1030 peng irriterer meg over hvor bygg den nye bebyggelsen i Athen er. Mye av det som er bygget etter krigen er av enkleste, billigste og skrøpeligste enkle konstruksjon. Men er da 85% av husene bygget ulovlig også. Reis et bygg en uke uten at myndighetene oppdager det, da er eieren kommet din og ingen kan treffe bygget revet. Grei lovgeving og utnyttet til tusen. En del av disse byggene er fremdeles første byggetrinn med gardiner i første og nakkete armeringsjern stikkende opp i andre.

Søvnen forlater lemmene hver et. Trappene ned fra neste er bra morgenmosjon. Styrt med 2500 drachmas (250 kr) bærer det ned nyeapper til neste gate for ukas kjøp av frukt, grønnsaker og blomster. Konsentrasjonen må være på topp, for det sport å lure hverandre på kost og vekslepenger. Jeg er lenkjent og er blitt flinkere verbalt å bite fra meg. Bydelen Kolonaki er trapper og uten hjem er svett og tung.

Jeg dusjer, kler meg pent og suser på nytt ned trappene. Nå skal jeg på markedet nede i byen, men først skal jeg ha med meg dagens rituale, nemlig kaffe på Lolonaki Square, byens show-off-sted. Lener meg godt tiltake i en stol og betrakter fine fruer med døtre på shopping. Begge i sko fra Chanel, Rolex'en tungt nede på hånden, moren i feminin drakt fra Larôche og datteren i matchende utstyr fra Benetton, begge nyfriserte fra «Angelos». I gatene rundt Kolonaki Square har Chanel, Armani, YSL og de store greske designere sine boutiques. På hjørnet over gata pågår showet: Langs fortauet står hårete Ferrarier, Alfa Romeoer og en og annen viktig Rolls Royce. «The show must go on» så jeg setter meg ved et utsiktsbord og venter på Giorgios som galant serverer meg gresk kaffe, en ouzo med vann og friskt oppkuttete gulrøtter. Her treffes kjente, her konverseres intenst og her gestikuleres og ropes det. Øynene farer, og man venner seg til synet av se- og-bli-sett-spradende som siger forbi. Jeg vekkes innimellom av disse bohemiske tante- ne på 40 som skrider forbi i leopardmønstrede miniskjørt, røde strømper, lærjakke og noen vanvittige hatter. Athens progressive, enten de er 15 eller 40, kan få øynene opp på de sløveste. «Stjerner — in-spe» marsjerer opp og ned for muligens å bli oppdaget, men med fare for å bli forvekslet med et ganske annet kaliber. Bare kelnerne og duene som har deltatt i forestillingen år ut og år inn er uaffisert.

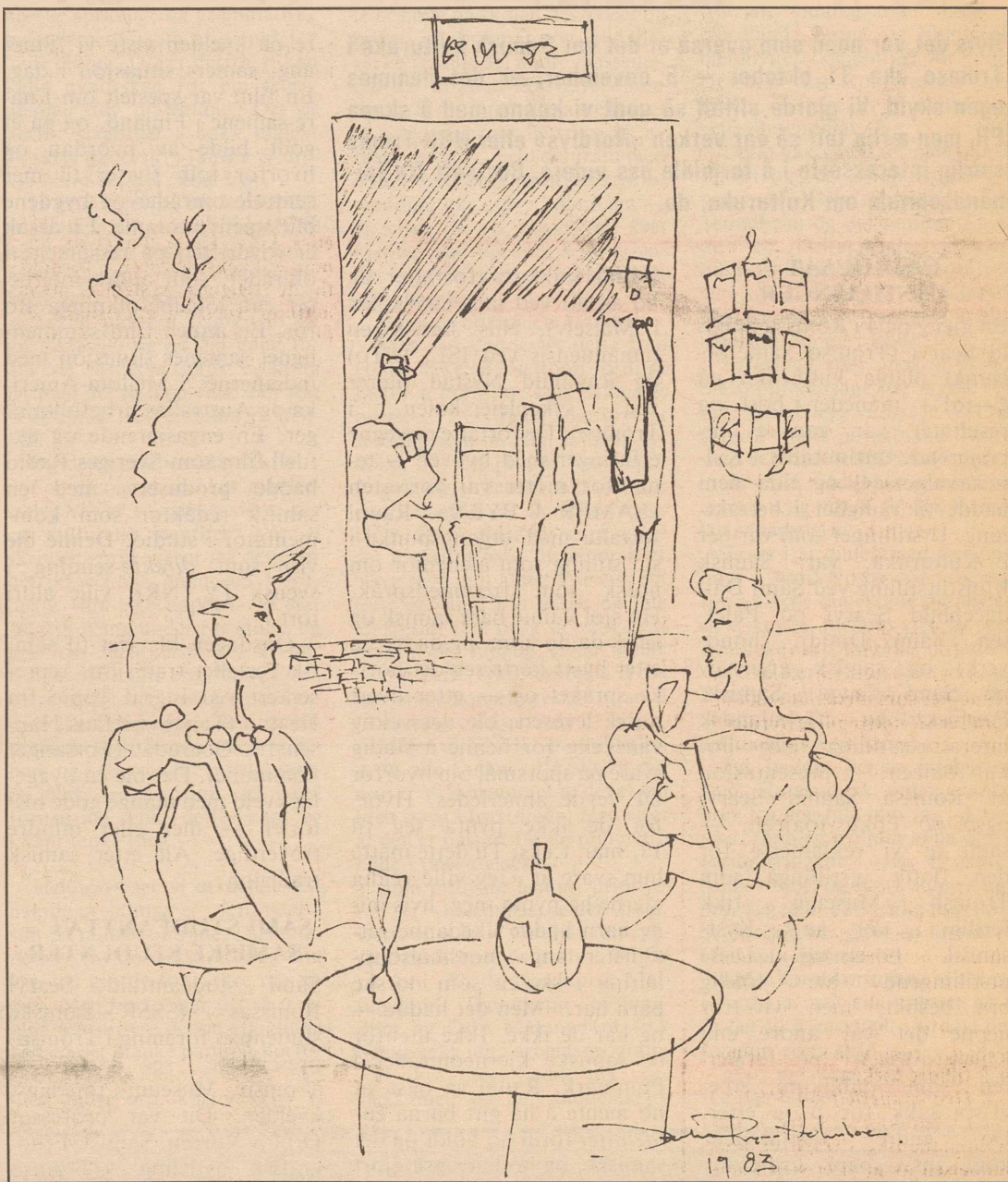
Kaffen varer ikke evig selv om jeg kan sitte her en evighet og bare glo. Jeg svinger ned Kanari Street. På hjørnet Kanarigata/Syngrou Aveny

er det en «happening». Store hauger av tøy, en knust dukkevogn, en dame innlemmet i gips og blod-ketchup; hun skal se ut som en død pike, en del av en bil. Temaet er forstælig. Athen er regjert av biler. Statistikken for trafikulykker er så lite morsomt at alle sier at det gjelder ikke dem. Jeg har sett happeningen før og suser videre. Forbi Syntagma Square hvor turister i allslags gevanter, kamera på magen og med forvirrede uttrykk forsøker å orientere seg. De forblir stort sett i området Syntagma — Akropolis — Plaka.

Jeg farer gjennom en gate med bare sko, en annen med bare knapper og tøy, innom åpningen av Monastiraki, markedet hvor en kan få kjøpe alt hver dag hele året, før jeg endelig når Athinas Street og hallene der. En for kjøtt, en for fisk og en for ost. Her handler alle. Her er mørkt, fuktig, og med lukter som tar fram assosiasjoner om liv og død. Bakgrunnsbråket fra utadvente, selgende, sydeuropeiske tenorstemmer skaper musikkbilder som atonal korsang, moderne jazz og symfoni for slagverk, alt spilt samtidig. Jeg skal ha lammekjøtt, røde «akvariums»fisker og norskliknende reker. Først reknosering og prisvurdering, deretter handel. På min ferd prater jeg med de forskjellige bodselgere og svarer på tilrop: «Kira, kita aftá!»

Sola blender meg når jeg kommer ut igjen. Jeg er sliten, men i dette stroket er det ingen mulighet for en pust i kaffen. Her er bare kafe «neioner», dvs. kafeer for bare menn; her sitter påkledte lokale Zorbaer og spiller terning, ser på TV og utveksler historier hele dagen. For min etterlengtede strekk må jeg gå en evighet. Inne i ruinene av Agora like under Akropolis er det fredelig. Historien siger på: her har Platon vanket og bråket; Sokrates og de andre store gutta utformet rundt omkring her grunnlaget for vår sivilisasjon. Idyllen varer til T-banetoget dundrer forbi. Jeg maner mine «undersåtter» til å bære slitne og varme meg hjem til siestaritualet.

Kvelden er varm. På terrassen igjen, ventende på venner, over en kaffe avec Metaxa. Vi skal se en ballettforestilling i forbindelse med Athens Festival som kan tilby Hellenene og andre et variert program av kunst/kulturtilbud hver eneste sommer fra juni til august. Vi skal i kveld se Bejart-ballettens urpremiere av «Folkefestival». Som grekere flest er våre venner upresise. En avtale er ikke en avtale, noe som kan gi en nordboer rød hårtopp. Med økonomi basert på stipend fra UD. og sparepenger har vi ikke råd til å miste forestillingen. Tre kvarter senere med nød og neppe, en vill race-taxi som vi ha oss dit jo før jo heller, så rekker vi fram like før lysene tennes. Å sitte på den harde marmoren i de godt be-

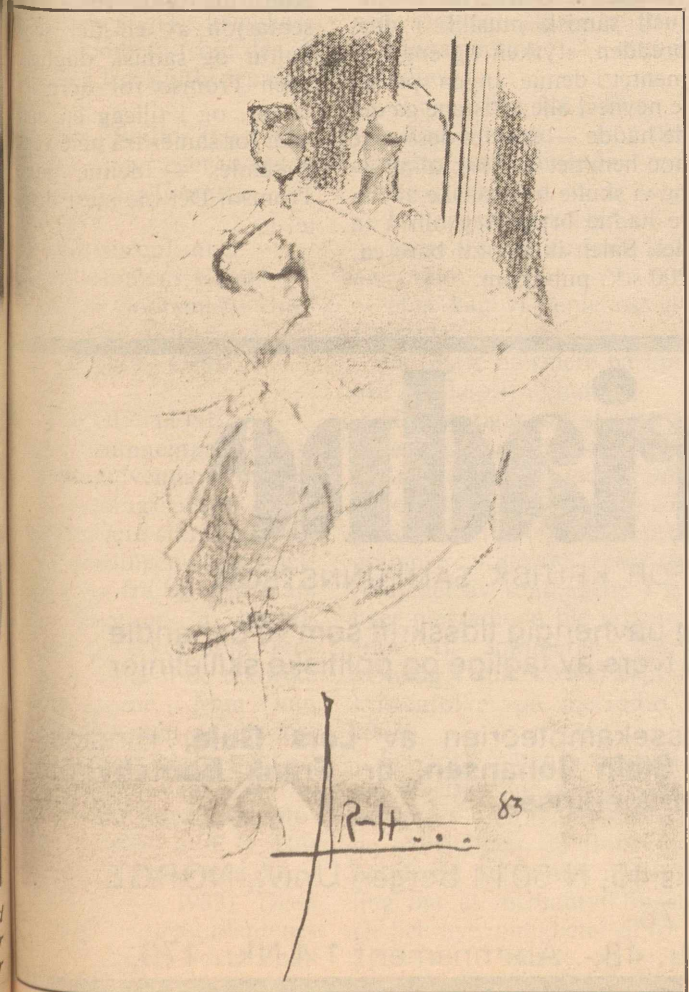
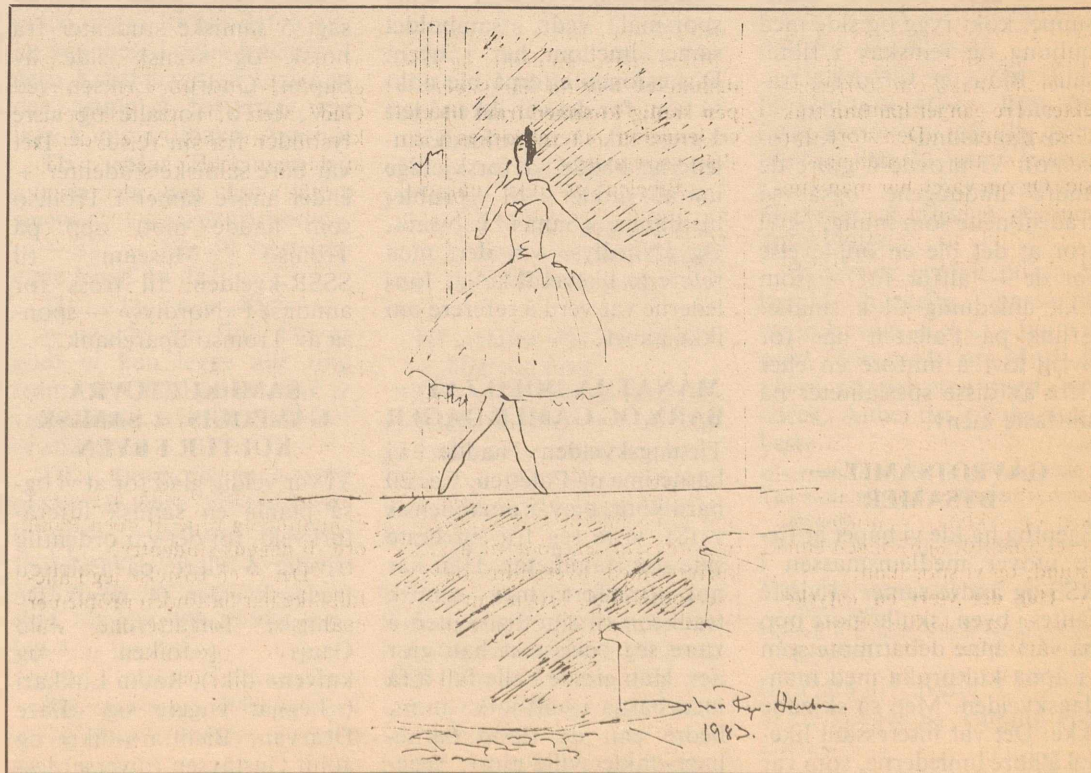
varte ruinene av Odeon Herodikus Atticus amfiteater med søyleganger og buer får meg fysisk ned på jorda igjen. Ballettensemblet svever i estetisk harmoni over scenen med månen og stjernene over et dramatisk belyst Akropolis som bakgrunnsdekor. Eventyrlige øyeblikk varer ikke evig, men forblir gode minner. Bilturen hjemover går i ettertenkende stillhet.

Middagstid, gresk tid. Vi kjører til vår taverna. Her er fem bord inne og tre i forgården under treet, lysblått interiør med dominerende vinfat langs veggene. Maten

bobler på gassblussene og vi får tzasiki, kjøttboller, brød og retsina mes vi venter. Alle spiser av samme fat med hver sin gaffel. Trivelig. Vin taper vi selv og noterer på den krøllete papirduken. Som nordmenn snakker om været så snakker Athenere om sin landsby eller sin øy. Ingen er fra Athen selv om de er født der og har bodd her i fire generasjoner. Også denne midt dagen innledes med nytt fra Selinia, vår kamerats øy, før vi glir over i moussakaens og retsinaens dybder. For 180 kroner har vi fire spist og drukket en hel evighet.

Det er natt. Skjønt natt i form av stillhet blir det aldri i denne metropolen. På terrassen min finner jeg ro; jeg ser at Jannis slukker lyset og vet at nå er klokka ett og det er lørdag i Athen.

Opplysninger om Athen og Hellas kan fås fra den Greske Stats Turistkontor, Øvre Slottgt. 15 b, Oslo 1, Tlf.: 02 — 446501. Opplysning om kulturavtalen mellom Norge og Hellas og stipender fås hos Utenriksdepartementet, ref. Unni Jordet, Tlf. 02 — 204170.

SAMISK KULTURUKE - for kæm

Čalii/Skrev: Gárdin—Ingga—Gudrun Eliissa Eriksen

Hvis det var noen som overså at det var Samisk kulturuke i Tromsø uka 31. oktober — 5. november, er det demmes egen skyld. Vi gjorde allfall så godt vi kunne med å skape PR, men ærlig talt så var verken «Nordlys» eller NRK-Troms særlig interesserte i å formidle oss videre. Bortsett fra forhåndstale om Kulturuken, da.

ČAJAHUSAT = UTSTILLINGER

En gjeng på 4 i Romssa Sámiid Searvi (Tromsø Sameforening) planla kulturuken på 2—to! — måneder i høst, og resultatet var ganske imponerende tatt antallet i Kulturutvalget (4) og tida dem hadde til rådighet i betraktning. Utstillinger som var her i Kulturuken, var: Samisk Kunstutstilling ved Sámi Dáidácephild Searvi på Paletten, Sámi Doudji (håndverk) og samisk grenevev på Sámi Gavpi, Samisk, Færøisk og Grønlandsk litteraturutstilling på Fokus-foajeen, presentasjon av Romssa Sámiid Searvi også på Fokus-foajeen, — samt at vi reklamerte for den flotte utstillinga som Tromsø Museum fikk ferdig i vår ang. Kystsamisk bosetning. Disse utstillingene ble tålelig bra besøkt, men vi tror neppe det var andre enn Kunstutstillinga på Paletten som publikum «bevisst» gikk for å se etter. De andre utstillingene kom man bare «tilfeldigvis» over.

SÁMI BIEPMU = SAMISK MAT

Av andre arrangementer må vi først nevne servering av samiske matretter på Paletten. Det ble en stor suksess. Romssa Sámiid Searvi (RSS) hadde kjøpt inn 1½ reinskrott, og det ble nok allfor lite for en hel uke. Interessen var veldig stor, og omtrent hver dag var «den samiske middagen» utsolgt allerede tidlig på ettermiddagen. Matrettene som ble servert var: Suovasbiergu (røyka reinkjøtt), biđus (småskåret kjøtt stekt sammen med fett, litt mel og salt), reinsteik, kjøttsuppe, kokt rygg og side med buljong og reinskav i fløtesaus. Biđus er for øvrig tradisjonell bryllupsmiddag i Guovdageaidnu (Kautokeino). Vi prøvde å gjøre de andre middagene også så tradisjonelle som mulig, og vi tror at det ble en opplevelse for de — allfor få! — som fikk anledning til å smake. Erling på Paletten har for øvrig lovt å innføre en eller flere av disse spesialiteter på sin faste meny.

GÁVPOTSÁMIT = BYSAMER

Egentlig hadde vi håpet at flere utover medlemsmassen i RSS og andre samer vi visste fantes i byen, skulle møte opp på vårt åpne debattmøte som vi åpna kulturuken med mandagskvelden. Men så skjedde ikke. Det var interessant likevel å høre innlederne, som var

Rauni Lukkari (forfatter og no ansatt ved samehøyskolen i Målselv), Nils Jernsletten (amanuensis ved ISL, UiTø) og Ragnhild Nystad (lærer ved sykepleierskolen i Tromsø). De fortalte om egne erfaringer med bylivet — tema for møtet var forresten «SAMER I BYEN». Rauni fortalte med utgangspunkt i sin stilling som alenemor om norsk som fremmedspråk. Ho sjøl kunne bare samisk og finsk da ho kom, og da barna etter hvert lærte seg det norske språket og — etter hvert norsk levesett, ble det veldig vanskelig for henne å stadig svare på spørsmål om hvorfor DE levde annerledes. Hvorfor de ikke pynta seg til 17. mai, f.eks. Til dette måtte hun svare at «Jeg ville veldig gjerne ha pynta meg, hvis mine barn hadde likedannde rettigheter ang. morsmålsopplæring i skolen som norske barn har.» Men det hadde — og har de ikke. Ikke utenfor de samiske kjerneområder i Finnmark. Rauni sa også at ho mente å ha gitt barna en *identitet* fordi ho holdt på det samiske, og ho har også gjort barna bedre i stand til forstå andre folkeslag og deres skikker — bedre enn de fleste voksne og ofte henne sjøl med, sa Rauni. Nils Jernsletten ville imidlertid ikke på liv og død holde på det samiske i bylivet, han hadde sjøl valgt å bo — og dø — her, og gikk ikke aktivt inn for å gi barna sine en samisk oppvekst. Han lengter heller ikke tilbake til sin hjembygd — min jobb utfører jeg mye bedre her i Tromsø enn andre steder, mente han.

Han underviser i samisk språk ved Universitetet i Tromsø. Så det har han jo rett i.

Ragnhild Nystad stilte spørsmål vedr. samholdet samer imellom her i byen. Diskusjonen etterpå ble nok så tam, for det var ikke så lett å gripe tak i temaet fordi innlederne hadde så forskjellige innfallsvinkler til problemstillinga «Samer i byen». Og «Nordlys» var der, men refererte likevel ikke... Innlederne var verd å referere om ikke annet.

MÁNAT JA DOLOŽAT = MÅNAT OG GAMLE DAGER

Tirsdagskvelden hadde vi barnetime på Paletten. Ca. 20 barn kom, og vår amanuensis v/ISL viste seg fra sin beste side som familiefar. Han har nok overført mye samisk tradisjon til sine barn uten å være seg bevisst at han gjør det. Han greide i alle fall å få med barna i «all-joik» m.m. bedre enn de fleste barnehage-onkler ville gjort. Sene-

re på kvelden viste vi filmer ang. samers situasjon i dag. En film var spesielt om Enare-samene i Finland, og ga et godt bilde av hvordan og hvorfor folk flytter til mer sentrale områder og bygdene blir stående tomme. En årsak er rovdriften på ressursene i området, som andre interesser enn lokalbefolkninga sto for. En annen film sammenlignet samenes situasjon med indianernes i Mellom-Amerika og Australias urbefolkninger. En engasjerende og aktuell film som Sveriges Radio hadde produsert, med en samisk redaktør som kommentator i studio. Denne ble vist som direkte-sending i svensk TV. NRK ville aldri tort...

Onsdagen ble viet til samisk forteller-tradisjon, representert ved Ingrid Tapio fra Deatnu (Tana) og Hans Hansen fra Goaradat (Porsanger kommune). Det ble en hyggelig kveld med mange gode historier — mer eller mindre troverdige. Alt etter samisk tradisjon...

SÁMI STUDEANTTAT = SAMISKE STUDENTER

Sámi studeanttaid Searvi Romssas (SSSR—Samiske studenters forening i Tromsø) presenterte seg sjøl på Tromsø Museum torsdagskvelden. Dit var professor Ørnulv Vorren, Samisk-Etnografisk avdeling v/Tromsø Museum, kommet for å kåsere om samer i Alaska og vise lysbilder fra sin reise dit i 1967. Det handla om utvandring av samer til Alaska ved århundreskiftet, fordi disse skulle lære inuittene (eskimone) der reindrift. Samene måtte imidlertid slutte i 1937, for da kom en lov som bare tillot inuitter og indianere, dvs. Alaskas egne urbefolkninger å drive reindrift. Etterkommerne av disse samer fins i Alaska den dag i dag, selv om mange også reiste tilbake til Sápmi (Sameland) igjen i begynnelsen av århundret.

Noen andre samer var i Alaska i sommer på studentutvekslingsprogram, rettere sagt 5 samiske studenter fra norsk og svensk side av Sápmi. Gudrun Eriksen ved ISV, UiTø, fortalte og viste lysbilder fra sin reise. — Det var bare samiske studenter + endel andre samer i Tromsø som hadde møtt opp på Tromsø Museum til SSSR-kvelden, til tross for annonse i «Nordlys» — spon-sa av Tromsø Sparebank...

SÁMI KULTUVRA GÁVPOGIS = SAMISK KULTUR I BYEN

Vi var veldig glad for at vi også planla en samisk litteraturkveld, for det var ordentlig trivelig å være på Paletten fredagskvelden (4. nov.). De samiske forfatterene Ailo Gaup («Joiken og kniven»-dikt), Rauni Lukkari («Jiegnat vuget») og «Baze Dearvan, Biehttar»-dikt) og John Gustavsen (diverse) les-

Åmmun Jonskareng fra Kára'sjohka (Karásjok), samisk kulturpersonlighet, bl.a. kjent som «Mons» i sikalen «Min Duoddarat» (Våre vidder). Til vinteren blir han hospitant ved HT.

te opp egne ting, Alf Olsen spilte gitar og sang, og i tillegg presenterte Jorunn Hagan og Ivar Bjørklund h.h.vis Henrik Kvandal og Anders Larsen, begge tidligere samiske forfattere fra kystsamiske områder i Troms fylke. Interessante bekjentskap, temaene i deres litterære verk er i høy grad aktuelle i samisk etnomobilisering idag.

Avslutningsvis nevner vi Den Samiske Konserten som skjedde på Fokus lørdag

ettermiddag. Det vil vi bare ha sagt, det var ALTFOR FÅ som hadde funnet veien dit, for denne konserten var en enestående markering av aktuell samisk musikk i dag, bredden, styrken og engasjementet i denne. Ingen spesielle nevnes, alle artistene ga det de hadde — enkelte dessverre noe hemmet av forkjøling — og vi skulle bare ønske at flere hadde brydd seg om å ta del. Salen inneholdt bare ca. 200 stk. publikum.

— Så, når du nå har dette, kan du angre på at var så sløv den uka... hadde planlagt at Samisk Kulturuken skulle være en presentasjon av en del samisk kultur og samisk dagligliv i byen Tromsø for dere samer, og i tillegg en anledning for samer fra hele verden å samles — denne gangen i Tromsø. Det ble mest det te...

ariadne

FORUM FOR KRITISK SAMFUNNSTEORI

Et udogmatisk og uavhengig tidsskrift som vil behandle samfunnsteorier på tvers av faglige og politiske skillerlinjer.

Av innholdet i nr. 1:
Marx, Kritikk av klassekampteorien av Lars Gule, Hinsides pengetenkningen av Stein Johansen, dr. Frank Barnaby om våpenkappløpet, Oppdragerkrisen.

Bestill fra:
Ariadne, Postboks 45, N-5014 Bergen-Univ., NORGE
Postgiro 3 40 57 76
Nr. 1 (216 s.) Nkr. 48,-. Abonnement 1-4 Nkr. 170,-.

'SPROBET I FARE!' av: Even Arntzen

ette er tittelen på ein artikkel av Knut Hamsund skreiv etter at ny rettskrivingsreform blei tatt av Stortinget i 1917. Dikthovdingen likte tydeligvis at ein no kunne skrive *takk*

aden for *tak, full mann* istaden for *fuld man* og at ein kunne sjø mellom formane *bygden* og *bygd*.

Ein finn mykje av den same vilja i dag når ein freistar å nynorsken si sak. Rett som er skal folk ta rotta på meg utsegn som til dømes:

«Eg liker ikkje nynorsk. Han er så stygg.»

Nynorsken passar ikkje på alle område i samfunnet.

Nynorsken er berre noko for utendingar; han er ikkje noko skriftspråk for oss nordlendingar.

Javel!

Før eg riv desse stupide og tålege utsegna i småfille og og syrer fram min kolossale motargumentasjon, vil eg kort gjere noe for kva NORDNORSK MÅLUNGDOM (NNMU) er, og vi arbeider for og grunnlaget for dette arbeidet.

NNMU er ein distriktsorganisasjon med høgsete i Tromsø. Organisasjonen er underlagt Norsk Målungdom (NMU), som er ein ungdomsorganisasjon av Noregs Mållag.

Reviret til NNMU er stort, frå Finnmark i nord til Nordland i sør. Hovudoppgåva for oss i styring er å koordinere og stimulere aktiviteten til lokallaga rundt i alle skolemålsarbeidet er også prioritert.

Tradisjonane til målstrevet her i Tromsø går langt tilbake. Alt i 1898 blei det skipa eit målungsdomslag av studentane på lærarskolen. Men nokon skikkelige dei på sverdhogga i den seinare blei det ikkje før Universitetet blei oppretta.

I 1973 blei Tromsø Målungdom (TMU) starta, og det hadde ikkje vore mogleg viss ikkje ein medviten og kravsterk studentelite hadde reist seg på barrikadane og gått til aksjon. I 1975 blei eit arbeidsutval for ein distriktsorganisasjon nedsett i Tromsø, og 5. mai 1977 kakk kjuklingen hol på egget: Nordnorsk Målungdom såg dagens lys.

Men det vesle kryptet kravla seg snart på beina, og tørr bak øyra måtte det bli med ein gong. Atte lokallag var nemlig i sving og det kravde sitt.

Korleis er så stoda i dag? Medlemstallet til Tromsø Målungdom har veksla mellom 80 til 150 pr. år. Årsaken til denne ganske store svinginga i talet på medlemmer er at dei fleste medlemmane er studentar ved universitetet eller Lærarskolen. Derfor kan vi ikkje unngå ein del gjennomtrekk og naturlig avgang.

Kva er så grunnlaget for Norsk Målungdom? NNMU er skipa på samme pilarar som Noregs Mållag. Men for å forklare dette grunnlaget på ein forsvarlig måte, er det umåleg å ikkje sjå på den språkhistoriske utviklinga vi har hatt i Noreg dei siste 5—600 år.

Dialektane rundt om i landet er ikkje noko som har oppstått over natta. Og dei nordnorske dialektane er ikkje noko vi har dratt opp av havet sammen med torsken. Nei, dei er nemlig ei vidareføring av det norrøne talemålet. Medan det norrøne skriftspråket gradvis gikk til grunne på 13—1400 talet, utvikla det norrøne talemålet seg vidare i forskjellige dialektar. Rundt midten av 1500-talet reknar vi med at dialektane omlag hadde fått den forma dei har i dag. Poenget er her vil ha fram, er at dialektane er ei vidareføring av det høgt utvikla skriftspråket vi hadde i

«stordomstida», men som seinare døde ut.

Og kva er så grunnen til dette? Det vil føre altfor langt her å ta dette grundig for seg, men nokre viktige moment må eg få nemne: 1. Svartedauen — dei fleste skrivkundige døde. 2. Dei ustabile og dårlige politiske og økonomiske tilhøva i Noreg på denne tida opne for påverkinga frå Danmark.

Dansk fikk altså meir og meir taktet om seg, og via embetsverket og kyrkja blei dette det rådane skriftspråket her til lands. Men folk snakka framleis slik dei før hadde gjort, med unntak av ei lita gruppe i dei sentrale austlandsområda, der påverknaden var sterkast.

Det er nettopp dette korkje Ivar Aasen eller vi finn oss i. Vi godtek ikkje at skriftspråket skal ligge så fjernt frå talemålet. Skriftspråket må bygge på talemålet. Historisk sett er naturlegvis talespråket det primære, ikkje skriftspråket. Ein gong for fleirfoldige år sidan lærte menneska seg å snakka, og dette skjedde sjølsagt lenge før vi var i stand til å prente språket ned med teikn eller bokstavar. Men når dette eingong tok til, er det opplagt at talespråket var grunnlaget.

Slik er det merkelig nok ikkje i dag. Forbausande mange av oss vil tydeligvis ikkje at talemålet skal ligge til grunn. Neida, lat oss heller skrive eit språk, snakke eit heilt anna.

Så lenge folk snakkar dialekt, og ikkje dansk, er dei rett og slett logisk inkonsekvente viss dei ikkje skriv nynorsk. Nynorsk er nemlig fellesnemnaren for alle dialektane. Ingen har meint at folk skal tale nynorsk. Grunn tanken er å få eit skriftspråk så likt alle dialektane som råd er. Eg vil ikkje påstå at nynorsken ikkje kan gjorast betre, men eit

er eg iallfall i stand til å slå fast: samanlikna med bokmålet er nynorsken heilt framifrå for det ganske land. Medan bokmålet til ein viss grad er relevant for eit fåtal på dei sentrale austlandsområda, inneheld nynorsken dei generelle språklige og grammatiske basiselementa som er gjengs for heile Noreg. Det er derfor vi kan kalle nynorsken for ein fellesnemnar for dialektane. Det er derfor slagordet «snakk dialekt — skriv nynorsk!» faktisk er mykje betre ein dei fleste trur.

Ei grunngeving for korfor det er så viktig å ha eit skriftspråk så nær målføra som mogleg, kan i første omgang verke innlysande. Men dette er kanskje ikkje fullt så enkelt som ein skulle tru. Eg vil ikkje her og no ein gong for alle slå fast kva språk egentlig er, men det eg med visse kan seie er at språk mellom anna er *identitet*.

Og dette er uhorvelig viktig! For gjennom språket manifesterer vi vår sosiale, geografiske og kulturelle identitet. Når vi skriv eit språk fjernt frå dette, er det ikkje noko anna enn å fornekte vårt eige opphav. Vi slår faktisk beina under oss sjølve og gjør oss identitetsløse. Vi blir fremmede i vårt eige land. Enda verre er det når folk legg om talespråket opp mot den dominerande skriftforma for å skifte ham og kostyme for igjen å oppnå makt og posisjon. Ei verre fornæring enn dette kan eg knapt tenke meg.

Heldigvis ser vi at denne sist nemde utviklinga er i ferd med å snu på mange område. Dialektane står mykje sterkare i dag enn kva dei gjorde for nokre tiår sidan. Men korfor går det så tregt med å projisere denne utviklinga ned på det blanke papiret; korfor skriv vi ikkje nynorsk? Eller sagt med andre ord: korfor skriv vi

ikkje det språket som avspeilar vår identitet?

For å forklare dette, vil eg innføre eit par sjølvkonstruerte omgrep: a) Bokmålet trauma. b) Den vonde sirkelen.

Frå første stund lærer dei fleste bokmål på skolen, les aviser og bøker på bokmål, og blir påverka frå alle dei andre massemedia der bokmål dessverre dominerar. Sjølv om dei seinare innser at nynorsk er eit betre språk av fleire grunnar, held dei fram med å skrive bokmål fordi dei trur at vinninga går opp i spinninga — vi kjem då vel ingen vei? Det kjennes kanskje som å slå hovudet mot ein mur, og berre sinnet slår sprekker.

Nettopp dette er bokmålet trauma. Men samstundes er dette Den vonde sirkelen. Nettopp fordi så få tør å bryte ut, kan bokmålet overleve. Dess fleire som bryt ut så tidlig som mogleg, jo meir nynorsk blir det på alle felt i samfunnet og jo lettare blir det for etternølarane å komme etter. Hugs det er aldri for seint; sjølv det å skrive over til nynorsk er betre seint enn aldri! For viss ein først er samd i at skrift og tale ideelt sett skal ligge så nær kvarandre som mogleg, er det steike hakke peise tykke umogleg å vri seg unna konsekvensane utan å få eit evig og djupt sår i sjela.

Målet til NNMU er urokkelig: Å få alle saman til å skrive nynorsk. Vi innrømmer at det er ein liten bøyg i førstninga, men etter at den er passert får du rein netto både i pose og sekk.

Som tidligere nemnt, prioriterar vi skolemålsarbeidet høgt. Dette er ei linje som har fått spesiell kraft etter årsmøtet i NMU på Ås i -79, då Nordnorsk Målungdom, Trondheim Målungdom og Oslo Målungdom fikk denne saka inn i arbeidsprogrammet. For dette hadde det vore satsa meir på læremiddelaksjo-

nar. Dette er no ei oppgåve som lokallaga har tatt seg meir og meir av.

Våren 1982 arrangerte Nordnorsk Målungdom ein skolemålskonferanse i Tromsø. Det var den aller første i sitt slag. Elevar frå alle vidaregåande skolar i Nordland, Troms og Finnmark blei invitert. Oppmøtet var godt. Dessutan var konferansen vellykka — fleire av utsendingane skifta hovudmål.

Nettopp dette gav sjølsagt meirsmak. I 1981 blei det arrangert ein tilsvarende landskonferanse i Trondheim og det samme skjedde i -82. Deltakartalet var henholdsvis 70 og 90. No i haust heldt vi i samarbeid med Trondheim Målungdom ein tredagars skolemålskonferanse i Bodø.

Erferingane viser altså at skolemålskonferansane har mykje for seg. Vidare legg vi mykje vekt på å reise rundt på skolane. Dette siste er noko NNMU har gjort i ei årrekke. Reisinga er mellom anna viktig for å få danna nye lag i landsdelen.

Trass i at dialektmedvitet ligg høgt i Nord-Noreg, vil arbeidet for å styrke dialektane og påvise slektskapen mellom dei og det nynorske skriftspråket framleis vere ei særskilt viktig sak for oss. Tradisjonell «skule-nynorsk» tar vi avstand frå — vi legg opp til ein dialekt nær nynorsk.

Eg innleia denne artikkelen med Hamsund. I nokre gamle brev frå den tida han var i Amerika, fann eg mellom anna desse formuleringane: «Jeg er pærefull av Stof, og stærk som en Satan. Jeg skal Fan tørke mig ikke dø før jeg har gjort en litteratur efter mitt Hoved.»

Disse formuleringane synes eg om, og er meir enn oppsett på å få det til å gå «troll i ord» i dei for min eigen del.

Men *det* skal Fan tørke mig ske paa Nynorsk!

NÆRRADIO - MEDIAMISBRUK

ærradio er det nye mediaet. Den tvil om det, når en ser presseomtale, og en tenker over hvilke nye muligheter dette byr på. Her i Tromsø er også nærradiovirksomhet en realitet. Følgende grupper har fått konsesjon, dvs. «tilrettelegging til begrenset kringkastingvirksomhet» (som det så heter) fra Kulturdepartementet:

— Interne Radio (en «krikkflokk» etter eget utsagn)

— Dagbladet «Tromsø»

— Nordlys

— Adventistsamfunnet

— Ungdommens Hus

— Norges Godtemplar Ungdomsforbund («Radio Ung» sender også i Oslo)

— AUF

— STUDENTENE.

Ingen kommentarer skulle være nødvendige, men et stort meningsspekter skulle alle fall være sikra. En kan anta at sendingene kan komme på lufta fra og med mars 1984. «Bremser» er hovedsakelig Televerket, som trenger denne tida til de tekniske installeringene. Man kan ikke akkurat si at de har forberedt seg noe særlig godt.

Nylig utkom en bok om nærradio i Norge; «Da Monopolet sprakk» av F.O. Hånsen & T. Tollersrud (Universitetsforlaget 1983). Disse er med i Oslostudentenes nærradio; Radio Nova. Boka bra den, oversiktlig, in-

formativ, up to date. Bokas kapitteloverskrifter gir en videre pekepinn:

— Fra monopol til mangfold i eteren

— «Amatørene inntar eteren»

— «Samarbeidet redaksjonelt, regionalt og nasjonalt»

— «Finansiering — mange muligheter»

— «Et redskap fra Gud»

— «Radiokongen — den egentlige nærradioen?»

— Programmene.

— Lytterundersøkelser

— Dette trenger du for å lage nærradio.

— Hva kan vi vente oss av framtida?

La oss se nærmere på kpt. «Et redskap fra Gud»:

Her framgår det at kristne organisasjoner har vært særlig forberedt på mediarevolusjonen, og de dominerer dagens bilde: Religiøse programmer utgjorde minst en tredjedel av sendingene i de byer nærradioen ble utprøvd fram til sommeren 1983. «Omlag 4 mill. kroner brukte kristenfolket på nærradio i 1983».

Selv om måten å formidle det bibelske budskapet varierer sterkt i den religiøse kristne nærradioen, så finner en imidlertid en samlet forestilling om at mediautviklingen gir helt nye muligheter til forkynnelse (i bredde og gjennomslagskraft). Det gjelder

m.a.o. å være på vakt og «stå på» i mediautviklingen for ikke å bli overkjørt.

Mediapastor Bratterud sier kort og godt: «Nærradioen er en Guds gave til menneskeheten.» (Årets studentrevy hadde som sikkert alle vet et saftig innslag om kristenmafiaen representert ved bl.a. Bratterud).

La oss se nærmere på OFK (Oslo Full-Evangeliske Kirke). Skal vi snakke om kategorier, hører nok pastoren hjemme i avdelingen for berømte mellommenn, repesentanter for «det Gode». Oslo Fullevangeliske Kirke har kun 300 medlemmer, men har likevel bygget opp den mest profesjonelt drevne kristne nærradiostasjonen i landet (budsjett i året: 1,5 mill. kroner & 8 heltidsansatte). OFKs telefonprogram «Våkenatt» kan bli hørt av en 1/2 million mennesker i Oslo. Folk kan ringe inn og fortelle om sine besvær, åndelige, legemlige eller familiære. To-tre sjelesørgere sitter i studio med bønner og formaninger. Kreftskyke og homofile er blitt framstilt som demonbesatte. Kritik i fleng har det blitt: politianmeldelser og vaks. Her er noen smakebiter:

Tlf.: «Er det Hans Bratterud?»

— Ja, det er det.

Tlf.: «Du skjønner at i dag så tok jeg drosje ut på møtet

deres. ... og det ble bedt for en niese av meg, som er forferdelig syk... men det har ikke forandret seg noe... hun har astma, hoster slim, og får ikke sove om natten.»

— Men vi kan be igjen, vi.

Tlf.: «Ja, vil De være så snill og be Jesus om å hjelpe henne.»

— Ja, det skal vi gjøre. Hun får bare gå til legen, men vi skal også gå til den store legen, legenes lege.

Bønn: «... I Jesus Kristi navn så binder vi denne astmaen, og vi forbyr den å virke noe mere i dette legemet. I Jesu Kristi navn så byder vi deg astma å forsvinne, og ikke komme tilbake. Amen.»

Tlf.: «Har Perkinson og angina, så jeg har sånne smerter... ønsker forbønn.»

— Ja, ... har du vært trolende lenge du da?

Tlf.: «Ja, i over 40 år.»

— Ja, det var fint. Det er godt vi kan legge alle ting fram for Gud i bønn. Der er vidunderlig å be til Gud, det er sikkert.

Tlf.: (homofil gutt som ønsker å være kristen samtidig) «... Gud ønsker at du skal bli løst fra din kamerat. Vi kan be for deg om at du skal bli løst fra denne gutten.»

Tlf.: (seinere): «Det er best at jeg ligger på stua i natt, da.»

— Ja, det kan du godt gjøre.

OFK-svar på tlf.: «Guds rike er åpent også for homofile, for alle slags syndere...»

Tlf.: «Vi må gjøre mere for de homofile.» — Ja, det må vi. «Og det måtte da f.eks. være å stoppe denne radioen. Opp alle homofi...»

«Vi måtte bryte denne samtalen. Han var ikke sann i det han sa. Det er egentlig typisk for Djevelen, fordi den taktikken han bruker er at han gir oss løgntanker, som ikke kommer fra Gud. Da blir vi forført, rett og slett, ført fullstendig på avveier akkurat som en tyv, f.eks.»

«Sexånd»: «Forsvinn, flytt deg fra denne jentas liv. Om det er en sexånd, så befaler jeg deg å vike, så Jesu kjærlighetskraft kan fylle denne jentas behov.»

Tlf.: «Gud velsigne dere.»

— Hjertlig takk.

Tlf.: «Det kan da ikke være Guds mening at folk skal gå i redsel for atomrusselen, som er nå. De kristne er vel like redde som de som ikke er kristne.»

— Å neida. Det er klart at kristne kan bli angrepet av frykt de også, men de har en helt annen mulighet til å stå imot denne frykten. Jeg for min del er ikke det spor redd. Det affekterer meg ikke overhodet om hele jorda eksploderer om et sekund. Jeg ville være like lykkelig. Det bryr jeg meg ingenting om, fordi da vet jeg at jeg går rett hjem til himmelen, og skal være med Jesus bestandig. Så jeg har en trygg, sikker og herlig framtid.

Det må nevnes at OFK er en eksponent for en ekstrem del av kristenbevegelsen. Mange kristne vil ta avstand fra deres mediakristendom. Men ulvene finns mange steder: I Stavanger erklærte en Maran-Ata-predikant over Siddis Radio en CP-rammet gutt for djevelbesatt.

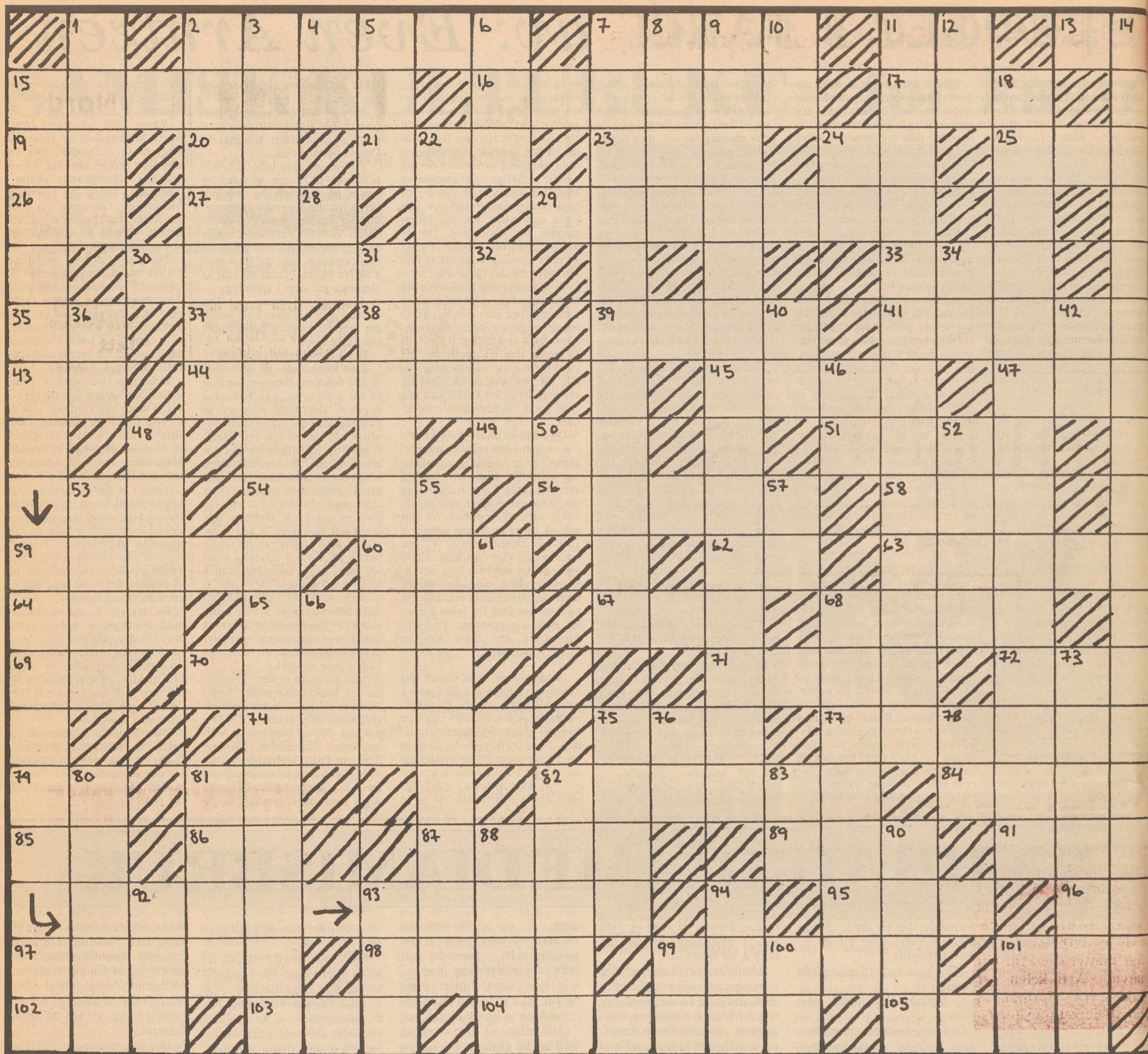
Vil du selv høre «ørevoldtekten» fra OFK, som gir Orakelløsninger på alle problemer, kan du kjøpe kassett gjennom «Kassetteggen», *Hjelmsgt. 3, Oslo 3*. Kroner 40 er prisen.

Båndet er genialt miksa & ispedd hyggelig, passende musikk som f.eks. «Jag vil prisas Dei» med Lars Mørli & «Ned til helvete» med Benarek. Anbefales på det sterkeste.

«Everyone is trying to get to the bar. The name of the bar, the bar is called heaven. The band in heaven plays my favorite song. They play it once again, they play it all night long. Heaven is a place where nothing ever happens.»

(Fra låta «Heaven», LP: «Fear of Music» av Talking Heads).

LODDRETT

1. Eske
2. Detronisere
3. Eviggjøre
4. Sv. aktør (omv.)
5. Europeer
6. En Bull
7. Legeinstrument
8. Som har med rectum å gjøre
9. Pertenlighet
10. Alfabetnabo
11. Kan studenter være
12. Drikk
14. Slags utvikling
15. Slagord
18. Omveltningene
22. Eng. blomst
24. Forsikring
28. Tidsangivelse (eng.)
31. Aktive barn
32. As. land
34. Hest
36. Dessert
40. Tone Larsen
42. Forf.
46. Varm vind (dial.)
48. Kun
50. Utløp
52. Følelse
53. Vekst

55. Skintype
57. Drikk
61. Med feilforbehold (eng.)
66. Pop-artist
68. Jobb ombord i skip
73. Behandle (gml.)
75. Glir
76. Yngstemann (omv.)
78. Parti (gml.)
80. Vakler
81. Salt dråpe
82. Hårfasong
83. Vektenhet
88. Forstavelse
90. Re!
92. Esprit
93. Bransje
94. Viadukt
97. Da. dyr
99. Am. bilfirma
100. Kjemisk tegn
101. Like vok.

VANNRETT

2. Sport og forsvarsform
7. Moteslave
11. Vanlig gårdsnavn
13. Pron.
15. Bydel i Oslo
16. Planter
17. Oljeselskap

19. Kjem.tegn
20. Beryktet (40—45) tysk. hæravd.
21. Dinere
23. Merkelig
24. Nyn. pron
25. Atal
26. Like vok.
27. Mil. org.
29. Skjønn ungpике (myt.)
30. Påvirkninger
33. Gikk av
35. Sporte
37. Byrå
38. Plager
39. Sykdom
41. Avgift
43. Øk!
44. Verdensdel
45. Senil
47. Tværr
49. Populær by
51. Tettemiddel
53. Erobre
54. Periode
56. Rester
58. Fr. forsvar
59. Konge
60. Ibsen-figur
62. Fase
63. Stekeredskap

64. Orkan
65. Forby
67. Dannelse
68. Nedbør
69. Smile
70. «Skinne»
71. Diger
72. Fugl
74. Peilesystem
75. Fattig
77. Mer velstelt
79. Lever
81. Tall
82. Spøkefugl
84. Gjør det om vinteren
85. Solgud
86. Høyde
87. «—Syke» griskhet
89. Fraktet
91. Bib. kvinne
95. Utblåsning
96. Adv.
97. Snører
98. Mot
99. Bygd
101. Exit (fork.)
102. Er noen stor i
103. Måleenhet
104. Halvøy
105. Vinkilde

Fagkritikk sosialøkonomi grunnfag

Faget må absolutt sies å være interessant. For samfunnsvitere vil det delvis medføre en ny måte å betrakte verden på som gjør at vi bedre ser sammenhenger — eller forstår hva som foregår i samfunnet. For det er ofte slik at det vil ligge økonomiske overveier bak de avgjørelser som blir tatt, både innenfor privat og offentlig virksomhet. Også for realister vil faget være et nyttig supplement eller støttefag, slik at de ikke blir helt ensopret.

Selve kurset bærer fremdeles preg av å være i startfasen, slik det presenterer seg for oss. Mye administrativt rot fra instituttets side har medført irritasjon-

blant studentene, spesielt ombytting/avlysning av forelesninger — ofte på svært kort varsel eller uten varsel i det hele. Institutt-tilhørigheten til sosialøkonomi medfører altså problemer, idet administrasjonen på IFF ikke har vært i stand til å håndtere dette nye tilbudet på en smidig måte. At faget er lagt til IFF kan virke noe tilfeldig. (Skal forresten våre forelesningstider være avhengig av SAS eller Braathens flyrufer?)

Pensum på faget er stort, 3500 sider, hvorav en stor del må leses grundig. Når det i tillegg blir gitt veldig lite undervisning — bare ca. 6 måneder til sammen — blir grunnfaget

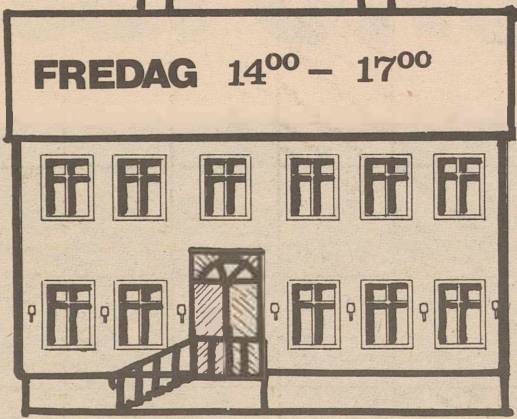
svært arbeidskrevende.

Høstsemestret har vært mest interessant, idet vi nå var ferdig med det mest grunnleggende ved faget, og heller kunne se på mer konkrete problemstillinger og praktiske eksempler. For ikke å snakke om «Bank-dagen», da to av byens banker inviterte til forelesninger om bankenes dagligliv — bedriftspolitik — rentepolitikk osv. med påfølgende bevertning (biff — laks — roastbiff — øl).

Det må vel sies at faget er mye bedre enn i fjor (da det ble holdt for første gang). Og det å kunne litt økonomi vil være en fordel for oss hvis vi noen gang skulle bli nødt til å søke jobb.

STUDENTHUSET

obs: FREDAG 14⁰⁰ - 17⁰⁰

SKIPPERGT.

44

TLF.:

84410

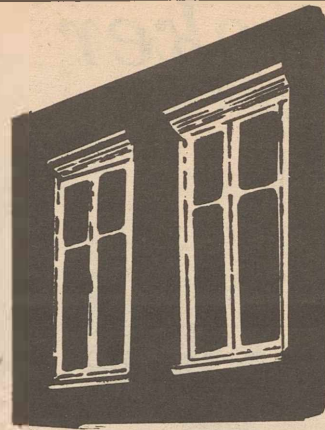
ONS. 19⁰⁰ - 24⁰⁰

FRE. 14⁰⁰ - 17⁰⁰

19⁰⁰ - 01⁰⁰

LØR. 19⁰⁰ - 01⁰⁰

hus- praten

Ma

De e farsken så trivelig med de dærran Studenthuse. De e næsten såm et æventyr: Dær káinn vi gå á bli vænna me alle dæm vi ser ellers á ikkje tørr á prat me. Førr på Huse e alle vænnli, i alle fall etter kvært. Betjæninga smile á glise tel en spøk, á allt e så triveli.

Men en gang så skjedde de nå trist. De va en studænt a deinn nærtakanes typen. Han va kámmen i kjempehumør, blidd kjent me nye fálk á rekti stoororkos sæ. Han hadde nett-opp vært nede i første á kjøft sæ 2 hallitra, en tel sæ sjøll á en te nán annere. Så så han en ny studæntproletar såm kám balanseranes me ørten tomme ølglass i kvær nævve. Han snille á nærtakanes studæntn tænkte dá at han sku si nán rektie go-ord tel studentproletarn, så han sa: «De e vel nu at fæstn bejynn. Ha.Ha.» Men ná

trur dækker de at studæntproletarn han likte ikkje go-ordan. Han hissa sæ vallsåmt opp á sa at nu va fæstn over á at klákka va ett á nákka om lokningsvetæktan á at allt de dær ølle fekk du slættes ikkje ti tel á dreck opp á at du måtte se á pelle dæ heim á at du va full. Ikkje nákka mindre sa han. A så sint såm han va! Før han nærtakanes studæntn hadde fátt somma sæ va den svarte stármskyen feid agáre såm det uveret han vesseli va.

Studæntn sto dær ijæn, ennsám á förrlatt. Alt va blitt så trist. Studæntn jor så ont inni sæ. Allt syntes svart á trøstesløst. Studæntn kjent Blusn, dæm kailla, klage inni sæ. Á de káinn dá ikkje være meininga at de ska være sánn! Førr blusn ska kám ægganes ut á høgtaleran. Eller ka seie dækker?!

Høyfjellsspesialisten

i Nord

Utstyr for:

- Fjellklatring
- Brevandring
- Grotting
- Skitur
- Telt
- Soveposer
- Ryggsekker
- Bekledning
- Kanoer
- Kajakker

TINDLOFTET AS
KLATRE · BRE · OG FJELLUTSTYR
STØRGT 58 · TRØMSØ · TLF: (063) 85 103

TANKER VED GATEAVISAS GRAV - SYPHILIA MORGENSTIERNE

For å symbolisere redaksjonens progressive linje bringer vi her en artikkel av Syphilia Morgenstjerne, Gateavis-medarbeider som har måttet sloss for sitt navn. Artikkelen er sakset fra «Farmand», norsk forretningsblad.

«To av Norges mest interessante tidsskrifter har denne høsten forsvunnet fra kioskhylene. Så forskjellige de var, delte Sirene og Gateavis to vesentlige — og sjeldne — egenskaper: De var begge i enhver forstand radikale (om enn, som den velorienterte leser raskt vil innvende, med høyst ulike uttrykksformer). Og de var begge frittstående i den forstand at de ikke var talerør for eller ble finansiert av noen organisasjon eller institusjon.

Begge bladene ble på sett og vis mobbet til døde. Sirene av kvinne-separatister og indignerte Dagblad-moralister; Gateavis av, vel praktisk talt den samlede norske offentlighet.

Og — begge vil gjenoppstå. Men her er det en vesentlig forskjell: Sirene-redaksjonen har bebudet et frekkere kvinneblad. Gateavis-redaksjonen er mer dannet Gateavis.

Det får bli andres oppgave å skrive Sirenes historie, hvis noen vil at den skal skrives her i bladet. Jeg skal gi dere (F's lesere) en rask titt på Gateavisas. Dere har vel ikke vært blant dens ivrigste leserkrets — nå kan dere få den en smule forsinket, komprimert og herme-

tisk, akkurat som travle forretningsfolk vil ha det.

DET ER SANT AT DET VAR ET UNGDOMSOPPRØR

Det begynte i 1970, da en gjeng støvete og langhårede anarkister og vegetarianere okkuperte et falleferdig trehus i verdig tilbaketrekning fra Bogstadveien, og startet et spisested, en bok-kafé og en gateavis.

Anarkistene begynte å spise pølser og vegetarianerne en mer Rudolf Steiner-inspirert meny: Bokkaféen ble marxist-leninistisk og fellesskapet vaklet inntil Ivar Tronmo flyttet ut med bøkene sine og ned til Tullinløkka hvor han hadde fått parti-direktiver om å bygge en standsmessig kommunistisk bokhandel i lokalene til sin avdøde mors pelsforretning. I det gamle trehuset vokste det naturligvis opp en ny anarkistisk bokkafé, og spisestedet ble litt mindre antroposofisk igjen, og sammen levde disse tre sære undergrunns-institusjonene i vennskapelig uavhengighet.

Det var en ikke ubetydelig mengde opprørsk og utdøpende ungdom fra forstedene som til enhver tid utgjorde det aldri stillestående livet i Hjelmsgate 3. Med blomsterkrans i rennesteinen. Om ikke dine barn satt i eventyrhuset og klistret sammen noen sider av Gateavis, eller gikk ut og solgte den på gata — så gjorde iallfall *naboens* barn det...

Dette frittstående og alltid helt uformelle fellesskap av ungdom i de mest ukurante aldre som følte at ungdomsopprøret var deres, det eksisterte kan jeg forsikre Dem. Jeg gjør det fordi det de siste årene har vært en tendens blant endel av dem

til å benekte det, for eksempel i avis-kronikker. Man må forstå dem: de er jo nå i tredveårene og har barn selv, og høye stillinger og dyre leiligheter — gode strøk, og de vil vel gjerne at barna skal oppføre seg ordentlig og ikke røke hasj i parkene og bli arrestert for gateopp-tøyer og pådra seg skabb i okkuperte hus og lese grisete tegneserier slik de selv gjorde. Jeg nevner det fordi dette var en realitet omkring Gateavis og fordi jeg tror at det ikke minst er denne ivrige offentlige benektelse av denne realitet som har gjort det utholdelig for offentligheten å ha en Gateavis.

OG UT AV OPPRØRET KOM ET ANARKI

Opplagsmessig beveget Gateavis seg i årevis som et trekkspill. Var det nok tilgang på ivrige gateselgere — det var ofte mer dem det stod på enn kjøpere — kunne avisa en godværsdag i mai selge 12—15000 i Oslos gater: og den kunne dale til 3—4000 under vinterkulde og ellers strenge forhold. Men opplaget var det ingen i redaksjonen som bekymret seg om: de jobbet på dugnad, sendte ut avisa i brukte konvolutter, kjøpte selv eller rappet det lille de trengte av kontorutstyr og inntektene av salget dekket akkurat såvidt trykkeriregningene.

Utseendemessig varierte avisa innenfor hele spekteret av hva man kan tenke seg for et blad som konsekvent var anti-profesjonelt i både sin «journalistikk» og «layout». En avis for folk i gatene.

Fra 1977 skjedde det en dramatisk opplagsøkning og

«oppstraiting», da redaksjonen lovet seg selv å produsere 10 numre i året og samtidig begynne å selge i Narvesen. Stilen var den samme som før, men man ble mer oppmerksom på den. Opplaget steg til et stabilt gjennomsnitt på 12—15 000, inntil man ble så oppmerksom på den at motoffensiven ble satt inn for alvor. Det siste året har opplaget vært 8—10 000.

Innholdet og kvaliteten i Gateavis steg og sank like bekyringsløst med årstider og redaksjonssammensetning, med vær og vind. Men *tendensen* var alltid identifiserbar og hadde sammenheng med det brogede og sterkt antiautoritære miljøet avisa sprang ut av: Opprør mot staten — opprør mot penge-, institusjons- og middelklassesamfunnet med alle dets verdier. Gateavis var et *anarki* snarere enn en anarkistisk avis.

OPP FRA DYNA MED HODET I MUREN

Jeg tror dette kan være nok som skisse av Gateavisas ytre og indre. Den gjorde kanskje sine lesere en bjørnetjeneste da den begynte å selge i Narvesen og forårsaket at lesernes foreldre ble oppmerksom på hva de unge fordrev tiden med. Den tenkte ikke på det i Norge så utbredte krav om å slippe å se det man ikke liker. En absolutt tabufri, men vennlig avis, som Gateavis tok mål av seg å være, kan vel kanskje ikke nytes i friluft: den må, «under de gjeldende samfunnsforhold», holdes seg under dyna. Men så var det også en del av Gateavisas filosofi at enhver skulle være sin egen dyneløfter. Og således kan en pragmatiker ha rett i at Ga-

teavisas gravde sin egen grav.

Gateavis har som eneste norske publikasjon oppnådd å bli stanset fem ganger fra Stortingets talerstol. Men Stortinget må her anses like marginal i forhold til det *egentlige* samfunnsnivå som Gateavis selv. (Hvis man ser bort i fra at de har noen milliarder kroner og noen hundretusen ansatte mer å rutte med).

Det *egentlige* liv lever i massemedia: som en karikert utgave av menneskelivet med sine trykkfeil og flimmer, forviklinger og vås, intriger og glipp, tøy og tant og noe vakkert i blant.

DEN NYANSERTE PRESSE

Nå er det slik at knapt noe utløser en slik storm i pressen som kritikk av pressen: som dermed har gjort seg enda mer uangripelig enn selve rettsapparatet. Da f.eks. Vårt Land i august lett kritisk refererte VGs mest rasistiske eksesser, (det gjaldt det berømmelige nigerianske fotballaget som under Norway Cup ikke viste tilstrekkelig ydmyk takknemlighet over 14 dagers norsk gjestfrihet, samt en særdeles frisk omtale av de svarte kvinnelige idrettsutøverne under fri-idrett VM, som ifølge VG hørte bedre hjemme på Reperbahn så pene som de var) — var VG straks ute med trusler om at hvis Vårt Lands dårlige presseskikk gjentok seg, ville man gå til ymse skritt. Og da redaksjonen i Sirene ganske korrekt (men ikke helt taktisk klokt), anførte at det var pressens fortjeneste at de måtte legge ned, utløste dette den sureste Dagblad-lederen jeg kan huske å ha sett noen gang.

Og om det skulle være noen

Farmand-lesere som oppfyller mine fordommer om dem, ved ikke å skjønne *hvor jeg vil* hen med alt dette, kan jeg f.eks. nevne de ivrige Dagblad-journalistenes heksejakt på Student-samskipnads-direktøren som fikk 400 000 i lønn (mens hans etterfølger som nøyde seg med 320 000 pluss noen fordele, ble et lysende eksempel på moderasjon!) — eller den samme heksejakt på Knut Frydenlund da man trodde at han hadde sneket seg forbi tollerne med opptil flere brennevinsflasker.

DET ER ET HAV Å ØSE AV

I dette hav er Gateavis med sin undergrunnsstilværelse, sin vekst ut av den, sine provokasjoner og sin nedleggelse etter stormen mot den, egentlig kanskje bare et eksempel på hvordan den norske presse, samlet til et rike, kaster ut et hvilket som helst barn med badevannet bare barnet skriker litt.

Har det ikke slått flere at den oppskrytete *nyansering* i norsk presse, som bl.a. er begrunnelse for ufattelige statssubsidier i alle hovedsak dreier seg om litt indre strid om hvem som er helt i fotball-VM, og litt kiving foran valget?

At terskelen senkes for hver utømming av badevann, med eller uten skrikerunger i. At ytringsfrihetsparagrafer, så perforet av reservasjoner, filmkontroll osv., forlengst er begravd under mediaverdens gentleman's agreement av ønske om full kontroll. At fins det ikke et Sirene eller Gateavis å slå ned på rundt neste hjørne, fins det alltid en «neste» inntil man biter seg selv hatefullt i halen.

Artikkelen er tidligere trykket i Farmand.

Utropia ønsker
gul jul

Hummer & Campari

DEC
26

Employment
Agency

Nei, så dæven... — Nå skulle jeg omsider ned på lesesalen, ei uke før eksamen, og gjettt hva som skjer: «Beklager, stengt», stod det på døra, og ikke var det noen som åpna da jeg sparka, og spente, og slo i døra. «OK, det er greit, jeg får ta det som en mann. — Ned i kantina.

Hmmm. — Ikke en kjeft der heller. Riktignok er det fredag, og klokka er 10, men ikke engang en aldri så liten streber? Jeg fikk to og to til å bli sånn ca. femogenhalf; Aha, flytta. — FLYTTA! — ei uke før eksamen. «Byggetrinn tre er innflyttingsklart 15. november», sto det uti gangen. Byggetrinn tre??!

Sånn omsider kom det en buss som tok meg ut til byggetrinn tre. Raskt inn — raskt ut. «Lesesalsplasser kun for hovedfagsstudenter, andre henvises til UB. «Sekken betyr å bli ganske tung nå, og UB er stort, så jeg fant meg en plass ikke så altfor langt fra døra. Det var visst kantina.

Opp igjen, og endelig: En lese-sal! — Men ekte lese-pulter, alt stemte, til og pæra i leselampa var gått. «This must be the place», tenkte jeg, og opp med avisa. Jeg bladde og bladde. Og bak i hue surra det: «Eks-sssamen, eksssamen.» — og jeg bladde. Til slutt hyla hele UB «ekssssamen», presset blei for stort, og jeg fram med bøkene. (Kan jo kikke litt). Så gikk en lang stund, jeg tror det må ha vært borti to minutter, så kommer ei jente bort til pul-ten, og blir stående. «Det her er pul-ten min», sier hun. Jeg skjønner et hint, så jeg pakka sammen og fant en annen. Og sånn gikk mesteparten av dagen, til slutt sa jeg bare «takk, jeg vet det», før dem fikk åpna kjeften, og loffa videre.

Nå sitter jeg en plass hvor ingen finner meg, i hvert fall ikke før helga er over. Og mandag morra drar jeg hjem, og leser, der er det bare katta som vil dele pul-ten med meg, og hu skjønner et hint, hu og så.

Fra Det Hvite Hus meldes det om at President Ronald Reagan har strategier for alt. Ved det minste problem, knipses en ny strategi fram, i todimensjonale Technicolor, Dolby-innspillinger og gjeve presanger til de på første rad. «Send the Marines!», er nasjonens løsning på ethvert problem på tross av at slikt kan bli plagsomt etter hvert, å holde styr på hvor de til enhver tid befinner seg. Før var det lett; Da var det bare Green Berets i Vietnam (er ikke så sikker på om de var med i Marinen i det hele tatt, forresten). Nåja, lettere var det, i alle fall. Men nå... Nå ringer de fra alle verdens kanter, før han har fått på seg tennene; «Mr. President, we're in trouble!» — Fra Libanon, fra Grenada, fra Honduras, ja til og med fra San Salvador, den lille banan-republikken nede på Elfenbenskysten. «Mr. President, we're in

trouble!» — Send more Marines!

Vi er også nok så listige, nå det kommer til stykket. De siste strategien redaksjonen har ønsket ut dreier seg om tannpuss. Det er nemlig ikke bare, bare, det kan faktisk opphøyes til en kunst! «Konsentrasjon» er nøkkelordet. Kunsten ligger i å børste tennene med skaffet ut, og holde ten inne i neven. Det blir litt som mer spennende på de måten. Det snedige er å få bukten ut mellom fingrene inn i munnen. Det siste krever presist tungearbeid, samt ren hender. (ellers blir det bare tøys) Nå som vi har gitt deg tips, er det bare å gå igang. Prøve deg på badet først, etter hvert kan du vise det for vennene dine. Ronald greier det han, bare se på tennene hans.

